4ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 972 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — ՕԳՈՍՏՈՍ 23/6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1340 — 25 ԺԷՄԱՉԻՒԼ ԱՒԷՐ 1322 — 24 ԱՂՕՍԹՈՍ 1326

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՊՐՈՒ ԿՈՒՍԼՈՒՍ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գոլաշ Ալի մահալէ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէյի Եֆքիար

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱԹԱԹՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزیتەدر
صاحب امتیازی : اوهانس قرم
اداره‌خانه‌سی : پاپ عالی جادەسنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Ցարեկան	Վեցամսեայ
Կ.Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառաց համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳԱՅՍԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, առոյգ 5 գրուշ.
Մեկ տողէն աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր գայմաններ։

Ձերմապէս կը յանձնարարեմ կարդալ Տոքթ. Հալրճեի այս պատուական յօդուածը որուն նմանը դուն ոչ։ռեք առիթ կ'ունենաս հրատարակելու։ Մեր քարոզիչ հայրերը որոնմ թէ՝ բերանացի եւ թէ գրաւոր քարոզներով կը փափաքին հաճուութեան օգտակար ըլլալ, թող կարդան այս գրոնծածը հասկնալու համար թէ քարոզը ինչպէս կը գրուի։

ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Մարդկային ազգը չատ մը անհատներ ունի իր մէջ, այրեր ու կիներ՝ որոնք արտաքուստ անթերի են վարքով, մեղանչելու դիտաւորութիւն չունին, և եթէ ոչ իրենց խիղճը զէթ իրենց դատողութիւնը կը հպատակեցնեն անձնազոհութեան շարժառիթներուն, բայց գաղտնապէս կը դիմեն փորձութեան դաշտերը և անոր առաջ բերած յուզումներուն մէջ կը փնտռեն գոնէ համը այն մեղութիւններուն, որոնցմէ զգուշացած են։ Փորձութեան այս գաւառը բազմաթիւ միջոցներու համար ամէնէն հրապուրիչ երկիրներէն մին է։ Հոն կը փութան անոնք արգիլեալ բաներու գեղեցիկ բայց անհաքուր պատկերները դիտելու ու վայելելու համար։ Արդարեւ երբեմն մտածած եմ թէ այրեր ու կիներ կան, որոնք իրօք աւելի սիրելի կը գտնեն փորձութիւնը քան մեղքը, և որոնք հարազատ փոքոյ սորմած են թէ երեւակայութեան հաճոյքները. աւելի անոյշ են քան զգայարաններու հաճոյքները։ Իրողութիւնը այսպէս ըլլայ, թէ չըլլայ։ տարակոյս չունիմ թէ փորձութեան սէրը իր առաջ բերած յուզումին պատճառով չատ ընդհանուր է նոյն իսկ անոնց մէջ, զորս առաքինութեան տիպարներ կը համարինք։ Այս յուզումներուն անձնատուր ըլլալը հոգիին աւելի վնասակար է սա պատճառով որ, անոնք, տեսակ մը հեշտանոյ իմաստակութեամբ, իրական մեղքի սահմանէն դուրս և անվնաս կը համարուին։ Այս անձնատուութեան նպատակը մեղանչել չէ, այլ միայն ջանալ մեղքէն կորզել բոլոր այն հաճոյքը, զոր կարելի է վայելել առանց անոնց պատիժը կրելու։

Մեղանչելու փորձութեան հետ խաղալը անտարակոյս նուազ աղտաւոր է ըստ երեւոյթին քան իսկապէս մեղանչելը։ և այդ հաճմատութեամբ ալ փոքր մեղք է, բայց մեղք է և հիմնովին մեղք։ Փորձութեան յուզումը սիրող և փնտռող մարդը կը ցուցնէ թէ ինք մոլութենէ կը զզուէնար վախէն և ոչ թէ սկզբունքով, թէ վարքով առաքինի ըլլալով հանդերձ՝ սրբութով մոլութեան յարած է։ Կեղծ կեանք է այս, և գծուծ կեանք։ Շատեր, չատերկան որոնց փորձութիւն կուգայ մեղանչումի արգիլեալ աշխարհէն։ Սակայն կուգայ անկոյ և անհրաւէր, դեռ ամբողջովին չզսպուած կամ չնուաճուած հին ախորժակներու և հին կիրքերու ճամբով, և ետ կը մղուի, կը մերժուի ճիգով։ Ինչ որ կ'ուզեմ նշանակել և պախարակել՝ հոգիին կամաւոր այն ճիգն է, որով փորձութիւն կը փնտռէ իբրեւ չարգիլուած բարիք մը։ Երեւակայութեան կամաւոր և գաղտնի մեղքը կը պախարակեմ ոչ միայն իբրեւ բան մը որ ինքնին մեղք է էականապէս, այլ իբրեւ ուղի մը՝ որով ամէն հոգի բնականապէս կ'երթայ յայտնի մեղքը գործել վերջապէս։ Երեւակայութեան մեղքը ոչ մէկուն կը վնասէ ուղղակի, բայց միայն մեղանչողին։ Սակայն երբեք չեմ տեսած մարդ մը սրտով աւելի աղտոտ, աւելի ապականուած քան այն վատ կեղծաւորները, որոնք անդադար կը խորհին այդպիսի մոլութիւններու վրայ զորս չեն համարձակիր գործել։

Շատ անգամ կը զարմանանք թէ ինչպէս կարգ մը այրեր և կիներ մեզի սարսափ ազդող մեղքեր կը գործեն։ կը զարմանանք թէ անոնք ինչպէս, միայն մէկ ժամու փորձութեան տակ, առաքինութեան պատուի բարձունքներէն վար կը գլորին մեղքի ու ամօթի տիղմին մէջ։ Իրողութիւնը սա է որ այդպիսի անկումներ կամ գլորումներ չկան կամ գրեթէ չկան։ Այն այրերը և կիները արդէն փորձութեան հետ կը խաղային, անոր ազդեցութեան ենթարկուած, տկարացած ու վերջապէս ապականուած էին։ Եթէ կարելի ըլլայ իմանալ գաղտնի պատմութիւնները այն մարդոց, որոնց մոլութիւնը յանկարծ ի յայտ կուգայ, պիտի տեսնենք որ անոնք ապականութեան այս նախապատրաստական բովէն անցած էին, թէ սովոր էին անձամբ փորձութիւն փնտռել որպէս զի անոր յուզումները վայելէին, թէ արտաքուստ անսգիւտ վարքի մը ներքեւ մոլութիւններ հիւրընկալած ու փայփայած էին իրենց երեւակայութիւններով, մինչեւ որ իրենց բարոյականի ըմբռնումը բթացաւ և իրենք պատրաստուեցան այն գործին զոր ընել անկարող են կը կարծէին։

Սորապէս կը հաւատամ թէ փորձողներու մտքին վրայ խղճի կռիւ զսպողական ազդեցութիւն մը ի գործ կը դրուի։ Բայց կը հաւատամ թէ կէս մը կայ, ուրկէ անդին քիչ անգամ կ'անցնի այդ բարոյական ազդեցութիւնը։ Զեմ հաւատար թէ Աստուածային երկիւղը կամ խիղճը մեղանչելէ կ'արգիլեն այնպիսի մէկը, որ կա՛մ կը փնտռէ կա՛մ կամաւ կ'ողջունէ մեղանչելու փորձութիւնը կամ պատեհութիւնը։

Երբ մէկը պատեհութեան մէջ հրապոյր և փորձութեան մէջ հրճուանք կը զգանէ, արդէն իսկ սրտով գործած կ'ըլլայ այն մեղքը, զոր արդեամբ գործելէ կը քաշուի։ Մեր պարագան է հեռանալ անկումի պատեհութիւններէն։ Կարծրացած, անպատկառ կամ չատ ագէտ ու խաբուած ըլլալու է մարդ մը, որ կրընայ Աստուծոյ աղօթել ազատելու համար յաղթահարիչ զօրութենէն այն փորձութեան, որուն մթնոլորտին մէջ կը մտնէ ինք ամենայն յօժարութեամբ։ Արդարեւ մեզի պատուիրուած է աղօթել, ոչ թէ որպէս զի ազատութիւնք փորձութեան զօրութենէն, այլ որպէս զի փորձութեան չտարուինք։

Կրնայ ըսուիլ թէ Քրիստոնէական կենցաղի արուեստին կէսը փորձութենէ խոյս տալէ կը բաղկանայ։ Կեանքի միջնքին հասած մէկը ինքզինքը քիչ դիտած և ուսումնասիրած է, եթէ չէ սորված իր նկարագրին տկար կէտերը և իր վրայ ամենէն աւելի ուժգնութեամբ յարձակող փորձութեան տեսակները։ Անտարակոյս մաքուր և բարի կեանք սիրող ամէն մարդ փորձութենէ խոյս կուտայ, ինչպէս խոյս պիտի տար մեղքէն՝ որու պիտի առաջնորդուէր անով։ Բիչ կարեկցութիւն ունիմ այնպիսիներու համար, որոնք իրենց բարոյական յաճախադէպ անկումները փորձութեան սաստկութեան կը վերագրեն։ Այո, քիչ կարեկցութիւն ունիմ, վասն զի փորձութիւն և առիթ, առանց փնտռելու, աւելի յաճախ չեն գար անոնց քան ուրիշներու։ Մոլութիւն սիրող և փորձութենէ ախորժող մարդն է որ անոնց զօրութեան կ'ենթարկուի։ Զեմ հաւատար թէ կ'զգաստանայ այն արբեցողը որ անհոգութեամբ կ'անցնի դիւնատան քովէն ուր կը յաճախէր երբեմն, և ներս կը նայի անզգուշութեամբ։

Պարտինք խոյս տալ փորձութենէ, վասն զի մոլութիւնը այն ժամանակ միայն կ'ըլլայ սիրուն և հրապուրիչ, երբ երեւակայութեան զօրութեամբ կը փառաւորուի և կը գեղազարդուի։ Ամէն մոլութիւն իր մերկութեան մէջ կը պարզէ տգեղութեան տեսարան մը միայն։ Կամաւ փնտռուած փորձութիւններու յուզումներէն ախորժողներու մէջ հաղարաւորներ կան, որոնք սարսափով և պժգանքով խոյս պիտի տային եթէ յանկարծ ներկայանային մոլութեան մը, որմէ հրապուրուած են հեռուէն։ Անասնաբարոյութիւնը չունի երբեք գեղեցկութիւն, ի բաց առեալ ինչ որ գրգռուած երեւակայութիւն մը փոխ կուտայ անոր։ Ան իրեն յատուկ հրապոյրով չէ որ իրեն կը քաշէ այրեր և կիներ։ Այնքան տարին և զզուելի է որքան օձը որու չար աչքերուն չուրջ կը թռչտի խեղճ թռչունը մինչեւ որ զոհ իյնայ իրեն սպասող ժանիքին։

Այսչափն ըսի ընդհանրապէս երեւակայութեան մեղքերու վրայ, գիտնալով թէ դիտողութիւններս կը վերաբերին գլխաւորապէս փորձութիւններու մէկ դասակարգին, որ ամենէն վտանգաւորը և ամենէն մոլորեցուցիչն է։ Հրապոյր չունին բնաւ գողութեան և ոճիրներու մեծամասնութիւնը։ Երեւակայութիւնը չունի բնաւ այսօրինակ ոճիրներ արդարացնելու խաբէական ձեռնարկութիւն, կամ զանոնք գեղեցկութեան մթնոլորտով մը պատելու կարողութիւն։ Երեւակայութեան մեղքերն են գլխաւորապէս փափաքներ՝ ապօրինաւորապէս վայելելու բնական կիրքեր և ախորժակներ, որոնց փորձութիւնը կուգայ օրինաւոր և յերկնուստ հաստատուած հակումներու ճամբով։ Օրինաւորին և ապօրինաւորին, արգիլեալին և չարգիլեալին հիւսքերուն մէջ բարոյական դատողութիւնը կը չփոթի և բարոյական մաքրութիւնը կը վտանգուի։ Այրեր և կիներ են ապրողներ և վտանգի երկիւղ չեն զգար սա պատճառով որ իրենց բնութիւններուն ամենէն անոյշ և ամենէն զօրաւոր հակումներէն մին կամ միւսով կը տարուին փորձութեան դաշտը։ Հոն անոնք անհակիւղ կը դեգերին սա պատճառով որ մեղանչելու դիտաւորութիւն չունին։ Ո՛հ, եթէ յանկարծ վերնար վարագոյրը և իր իսկութեամբ իմաս գար մեղքի այս երեւակայական աշխարհը, ուր բիւրաւորներ առանց ուրիշներու գիտութեան եւ կասկածին՝ կ'երթան երազել հեշտութիւններ, որոնք չեն նուիրագործուած այն կարգի յարաբերութիւններով որոնցմով միայն ներելի է անոնց վայելումը, ո՞րքան ամօթալի պիտի երեւէր արդեօք։

Երեւակայութեամբ կառուցուած զգայական այս աշխարհը ո՞րքան գեղեցիկ է և նենգաւոր։ Կեանքի ծովուն մէջ կիւսական կղզիի մը նման կը ժպտի արեւուն լոյսին և դալարեալ մէջ կը նիրհէ, աշխարհի ծանօթ ըլլալով ոչ թէ ընդհանուր և յայտնի կերպով, այլ անձնական և գաղտնի գիւտով։ Ամէն ովկիանոսի ալիքներ կը համբուրեն անոր ափերը։ Ամէն կըլիմայի սիւքեր կը խաղան անոր ծաւերուն մէջ և կը յոգնին հեշտալուր ու գրգռիչ նաւագներէ զոր կը տանին իրենց թեւերով։ Ծաղիկներ կը կքին անփութորէն աղբիւրներու ջուրերէն, և գեղեցիկ էակներ իրենց ճերմակ թեւերը կը բանան և գրկախառնութեան կը հրաւիրեն։ Գիշեր և ցերեկ միլիոնաւոր նաւեր, առանց նշմարուելու իրարմէ և իրենց եռեւ թողած իրական կեանքի աշխարհէն, այս երեւակայական կեանքը կը փութան շուտութեան և վարձատրութեան համար։ Նաւարդները նոյն ճամբաներէն կ'անցնին կը դառնան առանց իրարու գիտութեան, և ոչ ոք գիտէ և ոչ ոք կը հարցնէ թէ ո՛ւր էին կամ ուրկէ եկան։ Կրկին ու կրկին կը կատարուն իրենց այդ այցելութիւնը առանց բացարձակապէս մոլեկան դիտաւորութեան, միանգամայն առանց մոլութենէ վարակուելու։ Եթէ ճշմարտութեան լոյսը ծագէր այս բանուկ ծովուն վրայ և երեւան հանէր մեղքին գաղտնիքները, ո՜հ, ինչ ամօթալի բաներու ականատես պիտի ըլլայինք, ինչ հայրերու, մայրերու, օրիորդներու, պարոններու և նոյն իսկ տղայոց, ձիւնի պէս մաքուր համարուած, որոնք յանցաւորի աչքերով և սարսափէ դալկացած շրթունքներով կը փախչին անտանելի խայտառակութեան մը մէջ չբռնուելու համար։

Արդէն իրական կեանքի աշխարհին մէջ բաւական մոլութիւն կայ և հոն է որ զայն կը նշմարենք։ Սակայն երեւակայութեան այն միւս աշխարհին մէջ զոր չենք տեսներ՝ աւելի կայ թունաւորիչ մոլութիւն, ապանիչ մոլութիւն մոլութիւն՝ որ բռած գերեզմաններու կը փոխարկէ տաճարները, որոնք մաքուր և սուրբ կը համարուին իրենց մէջ գտնուող բիւրաւոր մարդոցմէ։ Երեւակայութեան այդ աշխարհին մէջ սիրով և յօժարութեամբ յուզումներ փնտռողներէն թող ոչ մին անմեղ կամ մաքուր համարի ինքզինք։ Մարկարէի Ցուլերի այն նշանաւոր բանաստեղծութիւնը, որ անջնջելի արատ մը կը դնէ այն օրիորդին վրայ որ իր խօսեցեալին վրայ անպարկեշտ երազ կը տեսնէ, ամաւոր և միանգամայն լիովին օրինաւոր նշանակութիւն մը ունի։ Երեւակայութեան և երազի այդ աշխարհը արդիւնաւոր երկիր մըն է։ ուր մաքուր ոտքեր չեն թափառիր երբեք և որմէ յաւիտեան խորշելու են ամէն անոնք որոնք մաքուր մնալ կ'ուզեն։ Դեւերու և դատապարտեալ ոգիներու աշխարհն է այն։ Անոր ապականեալ օդը կը թունաւորէ արական սեռը և կը թառամեցնէ իգական սեռը։

«Սափորը որ չատ անգամ աղբիւր կ'երթայ՝ կը կոտրի վերջապէս։» Կարծեմ թէ զեղծ մարդոց կամ կործանած կիներու հարիւրին մէջ չկայ մէկը, որու կորստեան ճամբան չանցներ ուղղակի երեւակայութեան այս արգիլեալ դաշտէն։ Այդ դաշտը գացին անոնք և յաճախեցին մինչեւ որ թունալից մթնոլորտէն տկարանալով, իրենց մեղսասիրութեամբ սխտաւորուելով, իրենց հեշտասիրական հակումներուն մէջ յառաջանալով և մեղքի խորհուրդներուն ընտելանալով ինկան՝ այլեւս կանգնելու ոչ տրամադրութեամբ և ոչ կարողութեամբ։ Այդ դաշտին մէջ կը չահի մոլութիւնը բոլոր իր յաղթութիւնները։ Եւ սատանան հոդ կը փոխակերպուի լուսոյ հրեշտակի։ Հոգեկան կորստեան խնդիրը կը լուծուի մոլութեան և ապականութեան մէջեղի այդ խնդրական գետնին վրայ, ուր տխմար բազմութիւններ կը դիմեն՝ այն բաները երազել զոր չեն վայելեր։ Ապաքինութեան գետնին վրայ հատատ կանգնող մաքուր անձը, կամ մոլութեան դէմ յանդիման գտնուող մաքուր հոգին, տասը հազարին մէկ չչեղիր իր ուղղութենէն։ Ան իր կործանումը պատրաստող զօրութեան տակ այն ատեն միայն կ'ընկնուի, երբ յօժարակամ կը դեգերի փորձութեան ենթադրաւոր ծուղակներուն մէջ և կը սիրէ պատկերները զոր հոն կը գտնէ։

Անհրաժեշտ է այս խնդիրը բացատրել մասնաւորապէս դեռատիներուն, որոնց երեւակայութիւնները փիր են և կիրքերն ուժգին, և որոնց անփորձութիւնը հետեւանքներու անտեղեակ կը թողու զիրենք։ Չկայ վտանգի ուրիշ դաշտ մը, որու վրայ աւելի քիչ կը խօսուի քան ասոր վրայ։ Ես, որ Քրիստոնեայ երկիրներու և եկեղեցիներու հրապարակային պաշտաւունքներուն կանոնաւորապէս ներկայ եղած եմ տարիներով, միայն երկու անգամ լսած եմ այս նիւթին վրայ խօսուած ազնիւ ու անպաշտօն քարոզ։ Գիրքերն առհասարակ լուռ են ասոր վրայ։ Հայրեր ու մայրեր, որոնք ամէն ուրիշ բանի մէջ հաւատարիմ են, կը խորշին այս բաներուն վրայ իրենց հոգեհաւատներուն խրատ տալէ, սիրելով միշտ հաւատալ թէ ասոնք բոլորովին անծանօթ են անոնց։ Այսպէս է դպրոցներու մէջ, այսպէս է ամէն տեղ, ուր խրատի պէտք և պահանջ կայ։ Պիղծ խօսք մը, երկրայելի կատակ մը, մեղքի պատմութիւն մը որ ուշի ուշով կ'ունկնդրուի այս մասաղ հոգիներէն՝ կը գրգռէ անոնց երեւակայութիւնը, և իսկոյն կը գտնեն անոնք այս բազմավատանգ և մահաբեր մտածութեան դաշտը և կը սովորին անոր բոլոր ճամբաները առանց դեռ գաղափար ունենալու այն վտանգներուն վրայ՝ որոնց կ'ենթարկուին իրենք։ Կ'ուզեմ այդպիսիներուն ըսել, ինչ որ քիչ անգամ կը լսեն ուրիշ չորթունքներէ և գրիչներէ, թէ ո՛ր ատեն որ այդ դաշտին հրապոյրը զգան, երբեք չեն կարող հոն մնալ կամ հոն մուտ գտնել առանց պղծութեան կամ առանց մեղքի։ Շուտ թէ ուշ իրենց կեանքին մէջ պիտի իմանան թէ փորձութիւններու հետ յօժարութեամբ խաղալու և առանց արգելքի անպատշաճ և պիղծ երեւակայութիւններ տաճելու պատճառով իրենց նկարագիրը այնպիսի վնաս մը կրած է, զոր անկարելի դարեր պիտի չկրնան դարմանել։

ՏՕՔԹ. ՀԱԼՐՃՏ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ — 155

ՍՍՍԲՍ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ

Վ Ր Ա Ց

ՎԷՊ

ՏԵՂԱՑԻԱՆ ԱՐՇԱՆԵՒԱՆ ԿՕԱՆԻՒ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Գ.

Կասկածը պաշարած էր այլ եւս դատարակուին, որ խնդիրին ամբողջ մանրամասնութիւնը չհասկցած չէր կրնար հանգիստ ընել։ Իրաւ է որ ո՛չ ներուկ մատակարարին անյայտացումը, ո՛չ ալ Ամէլիին երիտասարդի մը հետ ընկերակցիլը իր վրայ պատասխանատուութիւն հրաւիրող արարքներ չէին, քանի որ օրիորդը՝ Պարգեւեանի նման պատուաւոր անձնաւորութեան մը բնակարանը կը գտնուէր ու ծերուկն ալ Հրաչեայի մէջոցաւ անյայտացած էր։ Ասոնք առերեւոյթ կերպով դատելով ոճիր մը չէին ծանրացներ իր վրայ, սակայն երբ Բօլ Արդարութեան խօսքը կ'ընէր, չէր կրնար անտարբեր մնալ, նկատելով որ ինք ալ խառնուած էր գործին մէջ ու պիտի ստիպուէր հարցաքննութեան ենթարկուիլ։

Երիտասարդը լիուլի կը կարդար Էլէնի վրդովուած հոգին ու կը շարունակէր իր սաղնային անտաքերութիւնը միշտ չաղակրատելով ու խեղդ կատակելով։ Դատարակուին վերջապէս զիջողութիւն ընելով ժպտուն դէմքը մը առաւ ու ընտանի մտերմութեամբ,

—Քուկին խելքդ երբ գլուխդ պիտի գայ, Բօլ, ըսաւ։

—Երբոր քսակս դրամ գայ, պատասխանեց ապահովագրողը։ դրամ և խելք միշտ համընթաց կը քալեն կեանքի մէջ։ երբ մէկը հարուստ է դրամ ունի, ան ատեն աշխարհի ամէնէն խելացի մարդն է։ իսկ երբ դրամը կորսնցնէ ու աղքատնայ, ան ատեն ինկէ լիմարը չկայ աշխարհի մէջ։ Շարունակուրէն սկսեալ մինչեւ Սբինոզա... բայց կեցէք կ'ուզեմ, զգուշ խօսքը ընդհատելով ու դատարակուհիին ապտերը չոյելով, Սբինոզան սբինոզ թռչունս մէջեցի։ հմայիչ ձայնովդ ինձի ukrkinus մը կ'երգես, քաղցրաձայն սբինոզա։

— Իրաւ դուն սա գիշեր փախուցեր ես Բօլ, կրկնեց դատարակուհին միշտ հաստատ ընթացք մը առնելով, սասնկ ափեղ ցփեղ խօսքեր պիտի չընէիր եթէ սովորականէդ աւելի խըմած չըլլայիր, ասիկա ծայրայեղութիւն է բացարձակապէս, որ չի վայլեր քու դատարակութիւնդ սատացած պատուաւոր երիտասարդի մը։

— Ինծի ինչ կը վայելէ ուրեմն սիրելի տատրակս. արդեօք կը բարեհաճի՞ք զայն ըսել.

— Ձեզի կը վայելէ ծանրաբարոյութիւն, լրջութիւն և զգաստութիւն...։

— Բայց տիկին՝ շորրորդ մէկ առաքինութիւնը մոռցաւ, որ ամէնէն աւելի կը վայլէ ինձ։ Այսինքն թէ երթալ ծակուծուկ փնտռել, որսեր գտնել ու երբ խնդիրը այդ որսերէն գըտամ ըլլալ բրցնելու կէտին գայ, ձդել հեռանալ տիկինին քովէն որպէս զի առնիկայ լիուլի վայելէ ամէն բան ու եաքն ալ Բօլի վրայ խնդալ ապուշի տեղ դնելով զայն։

— Լեզուիդ տակ բան մը կայ զոր ըսցայցատ չես խօսիր, ըսաւ Էլէնի, ըսէ՛ ես ալ հասկնամ։

— Ձեր ազնուութիւնը հասկցած է արդէն հասկնալիքը և վախնալով որ Բօլ ալ իր բաժինը կը պահանջէ, երես կը ծռէ անոր, տունէն ներս չընդունելու ձեւեր կ'առնէ և վերջապէս գործը այնպիսի կէտի մը կը հասցնէ որ ուղղակի պատասխան տալու չըսիպուի։ Մոռ է, ինչ ծրագիրներ կազմեցինք Լիւքսէնպուրկի հիւրանոցը գտնուած գեղանի աղջկան ու անոր ընկերացող ծերուկին նկատմամբ, ինչ եղաւ, ինչ ըրիր, անկէ ի վեր անգամ մըն ալ երեսդ ցոյց չտուիր, վախնալով որ չտիպուիս ուղղակի պատասխան մը տալու։ Բայց կը ցաւիմ խելքիդ վրայ, որ մինչեւ հիմա չես կրցած կշռել թէ ինչ մարդ եմ ես, ասիկայ ամէնէն մեծ սխալն է որ մուտ գտած է քու նկարագիրդ մէջ. նախ դիմացի մարդդ կշռէ ու անոր համեմատ վարուէ՛ հետը, դուն ո՞րչափ ալ ինձմէ պահել ուզես, ես չեմ կրնար ամէն բան հասկնալ։ Ծերուկը անյայտացուցիր, աղջիկը երիտասարդի մը յանձնեցիր, միշտ կարծելով որ ոչ ոք կ'իմանայ այս ըրածներդ, բայց ահաւասիկ Բօլ մը կայ հոս, ապուշ, թեթեւսոլիկ և գինով Բօլ մը որ այս սոսկալի ոճիրին ամէն մանրամասնութիւնները գիտէ, ինչպէս գիտէ նաեւ թէ Արդարութիւնն ալ իմացած է ամէն բան ու այսօր վաղը ձեռքը պիտի երկնցնէ անոր հեղինակներուն վրայ։

—Ասոր համար է որ այսչափ կը շաղակրատես, յարեց Էլէնի կեղծ քըրքիջով մը, ես ալ բան մը պիտի ըսես կը կարծէի. փոխանակ այդչափ դարձուածքներու, աւելի լաւ չէր ըլլար որ ուղղակի հարցնէիր ինձ ու իրողութիւնը պատմէի քեզ։ Անանկ մեծ բառերով խօսիլ հարկ չկայ՝ ո՛չ արդարութիւնը չահագրգռող պարագայ մը կայ գործին մէջ, ո՛չ ալ ոճիր մը։ և ոչ ալ հինգ հոգի ազատ եմ. իրողութիւնը չատ պարզ է, արդարեւ մինք դրամ բրցնելու միջոց մը ըլլալ կը կարծէինք, բայց իրականութեան մէջ բոլորովին հակառակը մէջեղ ելաւ։ Գեղեցիկ աղջիկը իմ նախկին սանուհիներէս էր որ Իզմիրցի հարուստ ընտանիքի մը աղջիկն է ու ծերունի մատակարարին հետ հոս փախած է հօրը ու խորթ մօրը հետ չկրնալով համաձայնիլ։ աղջիկը ասկայն յիսուն հազար ոսկինոց մէկն է և Հրաչեան օթէլին մէջ տեսնելով անոր սիրտ տուած է։

—Վա՛յ, չունչանորդի բախտ, գոչեց Բօլ ոտքի ելլելով յիսուն հազար ոսկի՛։

—Ասիկայ իր մօրմէն ժառանգածն է դեռ, նոյնչափ մըն ալ հօրմէն պիտի ժառանգէ։

—Եւ ասանկ գանձ մը, որ գանձ է բառին գիրքական, գեղեցկագիտական ու դրամական առումովը, երթայ սիրտ տայ խլլոտ Հրաչեային, ոհ Աստուած իմ ճաթիլը բան մը չէ, կեանքիս մէջ ասանկ բախտաւորութեան արժանացած չեմ, ինչ կ'ըլլար փոխանակ Հրաչեային սիրտ տալու, եթէ ինծի սիրտ տար։

—Եւ ամէնէն ծիծաղելին, Հրաչեայ դեռ կը տատամսի վերջնական պատասխան մը տալու։

—Ա՜հ Աստուած իմ հիմա կը ճաթիմ գոչեց Բօլ, ինչ կ'ըլլար եթէ փոխանակ քեզի պէս դրամ քաշող ազգուկը ինծի սիրտ տալուն, անանկ աղջիկ մը սիրտ տար, բայց կարծեմ Հազար ու մէկ գիշերներու վէպ մըն է ձեր այս յերիւրածը, անանկ յիսուն, հարիւր հազար ոսկինոց աղջկան մը երեւոյթը չունի ան։

—Սուտ խօսելդ պատճառ մը չունիմ, և ապացոյցներով պիտի հաստատեմ ըսածներուս ճշմարտութիւնը, աղջիկը օթէլը մնալ չէր ուզեր ու չէր ուզեր նաեւ ծեր մատակարարին հետ ապրիլ։ Այս կէտը հաղորդեցի Հրաչեայի որ ի՛նչ ըրաւ չըրաւ, ծեր մատակարարը անյայտացուց մէկ օրուան մէջ, իսկ Օրիորդն ալ իրեն հետ փոխադրեցինք Թաղապաշի դերձակատուն մը Տիկին Ադամեան անուամբ։

—Տիկին Ադամեա՞ն, հարցուց Բօլ, հիմա աղջիկը հո՞ն կը գտնուի։

—Բայց միթէ կը ճանչնայիք Տիկին Ադամեանը, հարցուց դատարակուհին։

—Ճանչնալն ալ խօ՞սք է, ե՛ս ապահովագրած եմ ամբողջ դերձակատունը, ինչպէս նաեւ Տիկինին կեանքը։

—Խէ՛րը տեսնաս ուրեմն, գոչեց Էլէնի երգիծական արհամարհանքով մը։

(Շարունակելի)

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ՆԱՄԱԿ ՀԱՊԵԾԻՍՏԱՆԷ

Ասիս-Ապապայի մեր մասնաւոր թղթակիցեն

ռաքինութեան մէջեղի այդ խնդրական գետնին վրայ, ուր տխմար բազմութիւններ կը դիմեն՝ այն բաները երազել զոր չեն վայելեր։ Ապաքինութեան գետնին վրայ հատատ կանգնող մաքուր անձը, կամ մոլութեան դէմ յանդիման գտնուող մաքուր հոգին, տասը հազարին մէկ չչեղիր իր ուղղութենէն։ Ան իր կործանումը պատրաստող զօրութեան տակ այն ատեն միայն կ'ընկնուի, երբ յօժարակամ կը դեգերի փորձութեան ենթադրաւոր ծուղակներուն մէջ և կը սիրէ պատկերները զոր հոն կը գտնէ։

Անհրաժեշտ է այս խնդիրը բացատրել մասնաւորապէս դեռատիներուն, որոնց երեւակայութիւնները փիր են և կիրքերն ուժգին, և որոնց անփորձութիւնը հետեւանքներու անտեղեակ կը թողու զիրենք։ Չկայ վտանգի ուրիշ դաշտ մը, որու վրայ աւելի քիչ կը խօսուի քան ասոր վրայ։ Ես, որ Քրիստոնեայ երկիրներու և եկեղեցիներու հրապարակային պաշտաւունքներուն կանոնաւորապէս ներկայ եղած եմ տարիներով, միայն երկու անգամ լսած եմ այս նիւթին վրայ խօսուած ազնիւ ու անպաշտօն քարոզ։ Գիրքերն առհասարակ լուռ են ասոր վրայ։ Հայրեր ու մայրեր, որոնք ամէն ուրիշ բանի մէջ հաւատարիմ են, կը խորշին այս բաներուն վրայ իրենց հոգեհաւատներուն խրատ տալէ, սիրելով միշտ հաւատալ թէ ասոնք բոլորովին անծանօթ են անոնց։ Այսպէս է դպրոցներու մէջ, այսպէս է ամէն տեղ, ուր խրատի պէտք և պահանջ կայ։ Պիղծ խօսք մը, երկրայելի կատակ մը, մեղքի պատմութիւն մը որ ուշի ուշով կ'ունկնդրուի այս մասաղ հոգիներէն՝ կը գրգռէ անոնց երեւակայութիւնը, և իսկոյն կը գտնեն անոնք այս բազմավտանգ և մահաբեր մտածութեան դաշտը և կը սովորին անոր բոլոր ճամբաները առանց դեռ գաղափար ունենալու այն վտանգներուն վրայ՝ որոնց կ'ենթարկուին իրենք։ Կ'ուզեմ այդպիսիներուն ըսել, ինչ որ քիչ անգամ կը լսեն ուրիշ չորթունքներէ և գրիչներէ, թէ ո՛ր ատեն որ այդ դաշտին հրապոյրը զգան, երբեք չեն կարող հոն մնալ կամ հոն մուտ գտնել առանց պղծութեան կամ առանց մեղքի։ Շուտ թէ ուշ իրենց կեանքին մէջ պիտի իմանան թէ փորձութիւններու հետ յօժարութեամբ խաղալու և առանց արգելքի անպատշաճ և պիղծ երեւակայութիւններ տաճելու պատճառով իրենց նկարագիրը այնպիսի վնաս մը կրած է, զոր անկարելի դարեր պիտի չկրնան դարմանել։

ՏՕՔԹ. ՀԱԼՐՃՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ՋԱՐՄԱՆԱԼԻ ՑՈՅՑՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Սբաճառ»ի Սեպ. 2ի խմբագրականն

Մանչուրիոյ մէջ մեծ ճակատամարտը կը շարունակուի օրէ օր և յաղթութիւնը յայտնապէս նժարին մէջ կը հակի Ճաբոնցիներուն կողմը։ Արդիւնքը ի՞նչ որ ալ ըլլայ, երկու Բանակներն ալ իրենց անունը խորունկ պիտի գրեն պատմութեան էջերուն վրայ։ Պատերազմի մահաբերուս տարեգրութիւններուն մէջ քիչ անգամ մղուած է ա՛յսքան յամառօրէն երկարաձիգ և ա՛յսքան խիստ կռիւ։ «Զարաչուք և մեծ սպանութիւն» մը է, Նիպելունկներու երգին լեզուին համեմատ։ Ռազմագիտական վարդապետութեան մէջ սովորական կանոն մը դարձած էր թէ զինուորներու ահագին խումբեր չեն կրնար մինչեւ վերջը ցոյց տալ պատերազմական ուժգնութիւն մը ամենաբարձր աստիճանով, նոյն իսկ քանի մը ժամ։ Մէկ կամ միւս կողմը պիտի սկսէր տեղի տալ։ Բայց Ռուսք և Ճաբոնցիք, 3 կամ 400,000, ահա շարաթէ մը ի վեր իրենց ամենախիստ կռիւները կը մղեն, և տակաւին ճակատամարտի շառաւիղը կը թռչալի լեռներուն մէջ, թնդանօթները կ'որոտան, և երկու կողմերուն քաջութիւնը և տոկունութիւնը անեղծ կը թուին։ Այսու հանդերձ, տակաւին յայտնի չէ թէ Մոլթքէի «հոգեբանական վարկեան»ը հիմակ հասած է թէ ոչ։ Ճաբոնական յաղթութիւնը սակարկելի է, և տարակոյս չկայ թէ Միքատոյին Զօրավարները մեծ յաջողութիւններ տարած են և կը տանին։ Բայց ռազմավարական մեծ խորհուրդին նպատակը չհեցան թէ ոչ Ճաբոնցիք։ Վստահաբար չենք կրնար պատասխանել այս հարցումին։ Պէտք է յիշել թէ Ճաբոնցիներուն նպատակակէտը պարզապէս Լիաօեանկը գրաւել չէ։ Այդ քաղաքը իրենց համար բան մը չէ, Ռուսներուն համար ալ մեծ բան մը չէ, բաւական է որ հոն ամփոփուած մթերքները և ռազմանիւթերը կարենան տպանովաբար փոխադրուիլ ուրիշ տեղ։ Մարէչալ Օեամա գոհ չի մնար պարտութեան մը ենթակելով Ռուսները, եթէ պարտեալ բազմութիւնները կարող ըլլան քաշուիլ դէպ ի իրենց խարխսը, կարգ մը մարդիկ և թնդանօթ միայն կորսնցնելով։ Հիմակ Ճաբոնական երեք Բանակները զանազան ճամբաներով Ռուսերուն ետեւէն ինկած են, ինչ է ասոր նպատակը։ — Յայտնի է ամէնուն թէ այս միջոցիս Ճաբոնցիք կը փափաքին կրկնել այն դէպքը՝ որ ամբողջ աշխարհի աչքերը Ֆրանսայի Պէլֆ սահմանագլխուն կողմը գամեց 1870 Սեպտ.ի սկիզբը։ Ճաբոնցիք իրենց Սբտանը պիտի ունենա՞ն արդեօք։ Ասիկա ընելու համար պարտաւոր են անպահաճ Ռուսական Բանակին մէկ կամ միւս կռնակը անցնել բոլորովին, Լիաօեանկի հարաւային քլուրներուն ետեւը։ Պարտաւոր են երկաթուղին բռնել ինչպէս նաեւ հիւսիսի ճամբան ա՛նպիսի ուժերով, զորս Ռուրօքաթքին կարող չըլլայ բեկանել։ Եթէ ասիկա կարենային ընել, ռուս զօրավարը պիտի բռնուէր։ Հարաւ կամ արեւելք չարժելով պիտի իյնար Ճաբոնցի մեծ գունդերուն վրայ, և այս պարագային ալ իր հաղորդակցութիւնները պիտի կտրէին։ Եթէ արեւմուտք դառնար, պիտի իյնար ուղղակի Զինական սահմանագլխին վրայ, ուր զօրավար Մա անձկանօք կը սպասէ։

Բայց այս ամէնը ենթադրութիւններու աշխարհին մէջ է։ Վաւերական տեղեկութիւնը Լոնտոնի Ճաբոնական դեսպանատան հաղորդուած է, որ չատ զգուշաւոր և վերապահեալ ձեւ մը ունի։ Այնպէս մը խմբագրուած է որ կարելի չէ հետեւցնել թէ Ռուրօքաթքին կարող է նահանջել, և կամ Ռուրօքի կարող է արգիլել անոր նահանջը։ Թոքիոյի պաշտօնական հեռագիրը կ'ըսէ մեղի միայն թէ Ռուրօքաթի Առաջին Բանակը, լաւ դիրք մը բռնեց Օգս. 29ին, Լիաօեանկէն ինը մղոն դէպի արեւելք, բայց միշտ Թայցէի ձախ եզերքին վրայ։ Օգս. 30ին ամբողջ օրը խիստ կռիւ եղաւ. թշնամին տպակողմեան բոլոր բլուրները գրաւուեցան, Ռուսք ետ քաշուեցան։ Ռուսական աջ թեւը Լիաօեանկի հարաւային կողմը կը գտնուէր, հոր դիրք մը բռնելով Շուշան ահաւոր Բլուրին վրայ, և անոր պարտութիւնը յաղթականները պիտի տանէր Լիաօեանկի աջակողմը։ Արդարեւ, քանի մը ոչ-պաշտօնական հեռագիրներ կը յայտարարեն թէ Ճաբոնցիք արդէն քաղաք մտած են։ Բայց յայտնի է թէ Ճաբոնցիք ասով պոռ պիտի չըլլան։ Պիտի ուզեն դառնալ ռուսական կռնակը հարաւային ափերեմտեան ուղղութեամբ, և թշնամի գծին չուրջը քաշելով, պիտի երթան Լիաօեանկի հիւսիսային կողմը, և արեւելքէն առաջ քաշող իրենց աջ թեւին պիտի միանան։ Գործողութիւնները չատ դժուարութիւններ պիտի ներկայացնեն. հարկ պիտի ըլլայ մղուիլ գէշ գետիններու վրայ, և դժուար է մտածել թէ Ճաբոնցիք ինչպէս պիտի կըրնան արգիլել Ռուրօքաթքինի փախչիլը։ ուրիշ խնդիր՝ եթէ իր վերջապահ գունդերը արդէն իսկ պաշարուած ըլլան։ Բայց Ռուսերուն համար մօտալուտ մեծ վտանգը միւս կողմին՝ ձախակողմին վրայ է։ Եթէ իրաք ճաբոնական ստուար գունդեր կարենան Թայցէ գետէն անդին անցնիլ, և Ռուրօքաթքինի ետեւը հատատուիլ, մինչ զօրավարը հարաւէն ալ կը նեղուի արդէն, ռուսական կացութիւնը արդարեւ վերջին ասիճան վտանգալից կը թուի։ Իրաւ նորէն Թերեւս կարենայ նահանջել, բայց չուտ, ժամանակ չկայ։ Կորուստները հանելով, 150,000 հոգինոց բանակ մը չի կրնար թեթեւուն ըլլալ։ Վագոններու ահագին կազմած մը ունի իրեն հետ, և կամ զինուորները քանի մը օրէն անօթի պիտի մեռնին և ռազմամթերքնին պիտի սպառի։

Հետեւաբար, տագնապալից շարժումը ռուսական ձախակողին վրայ կը տեսնուի յայտնապէս—իրենց աղեղաձեւ ճակատին հիւսիսային արեւելեան եղջիւրը։ Եւ այս կողմէ ծանր լուրեր կուգան։ Եւ նոյն իսկ Սախարովին կողմէ, որ անշուշտ պիտի փափաքէր վարդագոյն ցուցնել կացութիւնը, եթէ բռնելիք միւղ մը ունենար։ Ռուս զօրավարը յայտարարելէ վերջ թէ 31ի կռիւը իր կողմին համար նպաստաւոր էր, կը յարէ թէ Սեպտ.ի 1ի առաւօտուն Ռուրօքաթի գունդերը Թայցէ գետը անցան։ Հեռագրած պահուն քանի մը հազար Ճաբոնցիք հիւսիսային եզերքը հասած էին, և ուրիշ գունդեր ալ անոնց կը հետեւէին։ Բեթերսպուրկ եկած մասնաւոր հեռագիրներ ալ ա՛ս նոր լուրը կը բերեն թէ այդ Ճաբոնցի գունդերը երկու ուղղութիւններու բաժնուելով, մէկ մասը դէպի արեւմուտք, որ ուղղակի Լիաօեանկ կը տանի, և միւս մասը դէպի Եանթայի Հանքերը, ինչ որ կը նշանակէ թէ անկէց երկաթուղիի ճամբով աւելի հիւսիս պիտի զարնեն։ Բնականաբար մինչեւ հիմա իրենց նպատակին հասան, գոնէ մասամբ, բայց տեսան թէ Ռուրօքաթքին իրենցմէ առաջ կծիկը դրած է դէպի Մուքտէն։ Սակայն Բեթերսպուրկի մէջ ամէն մարդ սարսափահար եղաւ այս հեռագիրը կարդալով։ Նոր հեռագիր մը ա՛լ աւելի շատցուց տագնապը։ Ճաբոնական գունդ մը, 10,000 հոգիէ բաղկացած, Մուքտէնի արեւմտեան կողմը երեւցաւ, և անկէց կ'երթար մեծ ճակատամարտին կեդրոնը դէպի վար։ Կրնայ այս լուրը անճիշտ ըլլալ։ Բայց երկիւղալի կէտը ա՛յն է թէ Լիաօեանկի հեռագիրը և երկաթուղիին հաղորդակցութիւնը արդէն խզուած է, և երէկ առաւօտէն ի վեր հաղորդակցութիւն չըլլար։ Ասիկա կրնայ Բուկնկուններուն գործը ըլլալ, բայց կրնայ նաեւ Ռուրօքաթի պահակազօրքերուն գործը ըլլալ եւ ռուսական մայրաքաղաքին մէջ կը զգան թէ լուութիւնը վերջին ծայր աղետալի կը համարուի։

Անգամ մը ևս ահա վարագոյրը կ'իյնայ տառմին վրայ, որ ցաւագին և ցնցող ասիճանի մը հասած է։ Վարագոյրը կրնայ վերնալ կամ ռուսական նահանջին վրայ, կամ Լիաօեանկի ծուղակին վրայ։ Մինչ այս մինչ ա՛յն, Բորթ Արթուրի ճնշումը քիչ մը թուլցած կ'երեւի, և երկու վշտաբեր դիւցազներն ալ հանգիստ մը կը կարօտին։ Ռուրօքաթքինի յաղթութիւնն անգամ չէր կրնար ազատել բերդաքաղաքը և նաւատորմիղը։

Պերլինի թերթերեն

Լիաօեանկի շուրջ չարունակուած յուսահատական և արիւնալի կռիւը արդի պատմութեան ամենամեծ ճակատամարտներէն մին է։ Ո՛չ ոք կրնայ վէճի տակ դնել այս դատաստանին ուղղութիւնը։ Ի՞նչ որ հիմա կը սեսնենք, կամ ինչ որ աղօտ կերպով կը տրուի մեզի նշմարել սոսկալի տեսարաններէն, ա՛նպիսի դէպքեր են որոնք ահագին տեղ մը պիտի գրաւեն Դարուն տարեգրութիւններուն մէջ։ Ծ. Արեւելեան Ասիոյ ճակատագիրը, միլիոնաւոր մարդկային էակներու բախտը կրնայ կախում ունենալ այս սարսափելի կռիւին արդիւնքներէն։ Ճակատամարտը ինքնին կը մղուի յոյժ պատկառելի ասիճանի մը վրայ։ Կարելի է թէ կռուող ուժերուն թիւերը չափազանցուած ըլլան, և իրաւ ալ ծայրայեղութիւն կը թուի այն յայտարարութիւնը թէ կէս միլիոն մարդիկ և երկու հազար թնդանօթ կռիւին գիծերուն մէջ են։ Արդի ժամանակներուն մէջ երբեք ա՛յսքան ուժերով կռիւ չէ եղած։ Ճաբոնի ամբողջ գործօն Բանակը Մանչուրիոյ մէջէ, և որովհետեւ Բորթ Արթուր հիմա իր վերջին ճգնաժամին հասած է, կրնանք ենթադրել թէ մէնք մի տրամադրելի մարդ, թնդանօթ և ձի զօրավար Ռուրօքաթի և զօրավար Նոյոքի ղրկուած է։ Ամէն հաշիւ ընելով, անհաւանական չէ որ Լիաօեանկի վրայ ճաբոնական համախմբումը 250,000 հոգիի կամ աւելիի կը հասնի։ Պարզապէս ենթադրական է թէ Ռուրօքաթքին ո՞րքան մարդ հանեց ասոնց դէմ, որովհետեւ չենք գիտեր վերջին քանի մը ամիսներուն ո՞րքան օգնական զօրքեր հասան անոր։ Հաւանաբար իր հակառակորդէն ստորին է հետեւակազօրքերու մասին, և իր թնդանօթներու մասին, թէեւ կրնայ առաւելութիւն մը ունենալ հեծելազօրքով, որ սակայն գրեթէ չատ քիչ բանի ծառայեց արդի Պատերազմին մէջ։ Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին հետեւանքով ռազմագէտներ փութոտութիւն ընելով հետեւցուցին թէ խիստ դժուար է կռիւ մղել ասպատակային գունդերու դէմ։ Ըսին թէ կարելի չէ յաջողութեամբ յարձակիլ խրամներու դէմ, թէ զօրքերու ստուար խումբեր կարելի չէ շարժման մէջ դնել բաց դաշտի վրայ, թէ հետեւակազօրքերը չեն կրնար համարձակիլ սուինով յարձակում գործել։ Բայց վերջին քանի մը շաբաթներուն Ճաբոնցիք յաջողութեամբ փորձեցին բոլոր այս բաները։ Ռուսք գիրկընդխառն խիստ կռիւով մղուեցան իրենց ամրացած գիծերէն, հետեւակազօրքերու ստուար կոյտեր խրամներուն դէմ խուժեցին, և փոխանակ բաղմհարուածեան հրացանի գնդակներով խոտի պէս հնձուելու, պաշտպանները պարտաւորեցին նահանջել։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոնէ կը հեռագրեն Վիէննա, Սեպտ. 2 թուով.— Երէկ իրիկուն Թոքիոյի մէջ ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը մեծ յաղթութեան լուրը առնելով փողոցները թափեցաւ։ Պաշտօնական հեռագիրներ երէկ իրիկուն արդարեւ աւետեցին օ՛չ միայն Լիաօեանկի մուտքը, այլ նաեւ բլուրներուն գրաւումը, զորս Ճաբոնցիք բռնեցին ռուսական ձախակողմին վրայ հինգշաբթի առաւօտ կանուխ, սոսկալի յարձակումէ մը վերջ։ Ճաբոնցիներուն ձախաթեւը և կեդրոնը կռուեցան ամբողջ Դ. օրը, և յաջողեցան իրենց համար դիրք մը ապահովել կէս օրին Հզինմինթունի հարաւային արեւմտեան կողմը։ Ասիկա խարիսխ մը եղաւ որ-կէց Հինգշաբթի սկսաւ վերջնական յարձակումը, որ փառաւոր յաղթութեան առաջնորդեց։ Կեդրոնական թեւը քշեց Ռուսերը, դէպի երկաթուղին, արդէն գիշերային յարձակումով մը բաւական ետ մղուած էին կանխաւ, և ձախ թեւին մէկ մասը ետ քշեց ռուսական յարձակումներուն շարքը։ Ռուսք արեւմտեան կողմը բլուր մը բռնեցին։ Կէս օրէն երեք ժամ եռաքը Ռուսք նորէն երեւցան Շուշանբուէ հինգ մղոն հիւսիսային արեւմուտք, և Ճաբոնցիք պահեստիներով յարձակեցան անոնց վրայ։ Կռիւը անընդհատ տեւեց մինչեւ հետեւեալ առաւօտ։ Ռուսք բնաւ ժամանակ չունեցան հանգչելու։ Հինգշաբթի առաւօտ կէս օրէ վերջ Ճաբոնական ձախ կեդրոնէն յառաջացող գունդ մը նոր յարձակում մը սկսաւ Լիաօեանկի երկաթուղիի կայանին վրայ, արգիլելու համար, որպէս զի Ռուսք չկրնան վագոնները և թնդանօթները առնել։ Նեղը մնացած ռուս գունդերը յուսահատ ջանքեր ըրին երկաթուղիին գիծը բռնելու և վագոնները բեռներով ճամբայ հանելու։

** Ռուրօքաթքինի գլխաւոր գունդերը այս առաւօտ (Սեպտ. 2) արագ արագ փախչելու վրայ են, և Թայցէ գետին աջ եզերքին երկայնքէն Ճաբոնցիք կը հալածեն զանոնք։ Ճաբոնական գլխաւոր կեդրոնը հատատուեցաւ Լեաօեանկի մէջ, հետեւաբար քաղաքին ճաբոնական գրաւումը կատարեալ իրողութիւն մըն է հիմա։ Ռուսք քաղաքին բոլոր արուարձանները կրաց կի տուին, որպէսզի թշնամին արագութեամբ չկարենայ յառաջանալ, և իրենք կարենան իրենց մթերքը առնել տանիլ։ Ռուսք խորտակեցին նաեւ չորս մեծ գիւղեր, հազարաւոր Մանչուրիացի բնակիչներ հիմա զրկուած են իրենց առուներէն, և Լիաօեանկի գաւառին մեծագոյն մասին մէջ ահուսարսափ կը տիրէ։ Շատ մը բնիկներ իրենց ընտանիքները լքանելով չինացի աւազակներուն հետ միացան, յուսալով այսպէս վրէժ լուծել Ռուսներէն։ Երբ Ճաբոնցիք Լիաօեանկը գրաւեցին, գտնուեցան 21,700 հրացան, զորոնք Ռուսները թողած են ահուսարսափով իրենց փախչելուն ժամանակ։ Գրաւուած թնդանօթները և հրացաններուն մէկ մասն ալ Ճաբոն ղրկուեցան հարկ եղած նորոգութիւնները կրելու համար։

** Զօրավար Օքուն էր որ փախցուց ռուսական աջ թեւը, և կեդրոնն ալ քայքայուեցաւ գիշերային յարձակումով։

** Թոկիպաք հետեւեալը կը գրէ.—Ճաբոնցիք, Միքատոյին Ծննդեան տարեդարձին օրը, Օգս. 30ին արտասովոր ուժգնութեամբ յարձակեցան Ռուսերուն վրայ։ Հինգ անգամ շարունակ կատաղի յարձակում ըրին, և սուինաւոր սոսկալի գիրկընդխառնումէ վերջ պարտաւորուեցան պահ մը ետ քաշուիլ։ Հրետանիին մենամարտը անմոռանալի կատաղութեամբ տեղի ունեցաւ։ Երկու կողմէն կը գոռային հաղարէ աւելի թնդանօթ։ Ռուս զինուորները առիւծի պէս կը կռուէին, իսկ Ճաբոնցիք իրենք իրենցմէ դուրս եկած էին երբ կատաղաբար ռուսական սուիններուն վրայ կը յարձակէին։ Ռուսք անագնդղորդ հուրրաներով և կեցցէներով մօտեցին թափով թշնամիին վրայ կը խուժէին, և այս է պատճառը որ նոյն օրը ամէնէն աւելի շատ եղաւ ռուսական կորուստները։ Ինքներդ զօրաբաժնին բոլոր սպանները սպանուեցան։ Այդ միջոցին հարաւային ճակատին վրայ ալ երկու ուժգին ճաբոնական յարձակումներ կը մղուէին, որոնք արիւնոտ հանգամանք մը ունեցան։ Հոս էր որ զօրավար Սամսոնով գերի բռնեց երկու ճաբոնական վաշտեր։ Օգս. 31ին առաւօտուն ճակատամարտը վերսկսաւ։ Ժամը 10ին (կէս օրէն երկու ժամ առաջ) հրետանիին կրակը ա՛ն ասիճան կատաղութեան մը հասաւ որ սկսաւ գետինը թնդալ և երերալ։ Վայրկեան մը խառնակութիւնը այնքան սոսկալի եղաւ որ թէ՛ Ռուսք և թէ Ճաբոնցիք սխալմամբ իրենց մարդոց վրայ կը սեղային իրենց հարուածները։ Քանի մը ռուս թղթակիցներ, որոնց մէջ է նաեւ Ռուս թերթին թղթակիցը, ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Նովոյէ Վրեմիա թղթակիցը, Օլկենոքի, նշանաւոր հանդիսացաւ ակներեւ քաջութեամբ։

** Նոր ճակատագրութիւն սոսկալի ճակատամարտին վրայ.— Օգս. 30ին առաւօտեան դէմ ժամը 5ին Լիաօեանկի հարաւային և հարաւային արեւելեան կողմէն ահաւոր թնդանօթաձգութիւն մը սկսաւ որոտալ։ Ռուսական մարտկոցները խաչաձեւ դիրքով մէկ գծի վրայ զետեղուած էին լեռան և դաշտին մէջտեղ։ Ժամը 6ին ճաբոնական հետեւակազօրքերը առաջ քալեցին և ահեղ հրացանաձգութիւն մը սկսան Ռուսերուն վրայ, որոնք խրամներու մէջ էին։ Ժամը 11ին հարաւային արեւելքէն ալ հրացանի ձայներ լսուեցան։ Ճաբոնցիք իրենց բոլոր ուշադրութիւնը հարաւին և հարաւ արեւելքին կողմը դարձուցած էին։ Ռուսական աջ թեւը երկաթուղիին կրթնած էր, ձախակողմը կը գտնուէր լերան գագաթ մը 300 մէթր բարձր, որ առաջին կարգի դիրք մըն էր։ Ես անկէց (կ'ըսէ Թոքիոյի թղթակիցը) ճակատամարտը դիտեցի զօրավար Սթաքէլկերկի քովը կեցած։ Ռուսք խրամներուն փոսերուն մէջ կեցած էին, և կրակ կ'ընէին 400 մէթր հեռուէն Ճաբոնցիներուն վրայ։ Ճաբոնական զօրաբաժին մը ռուսական աջ թեւին ետեւը անցաւ։ Ժամը 4ին Ռուսք առաջ քշեցին իրենց պահեստներուն մէկ մասը. ահաւելի թնդանօթաձգութիւն մը հետեւեցաւ։ Լերան գագաթը ռումբերով կ'ալուէր։ Զօրավար Սթաքէլկերկ քիչ մնաց պիտի սպանուէր մեզմէ երկու մէթր հեռուն։ Ճաբոնական ռումբերէն։ Ճաբոնական բոլոր մարտկոցները դաշտին մէջ էին, և յաճախ իրենց դիրքը կը փոխէին։ Զօրավար Միչէնքօ իր ամբողջ հեծելազօրքը առաջ քալեցուց, և նաեւ պահեստիները, որոնք սակայն չէին կրնար դիմանալ Ճաբոնցիներուն հրաձգութեան, որ թեւէ թեւ կը թռչէր։ Գետինները կը թնդային, և կարծես հողը կը փախչէր կռուողներուն ոտքին տակէն։ Իրիկուան ժամը 7ին թողուցի լերան գագաթը։ Իմ սպասաւորս, որ ոտքով պիտի հետեւէր ինծի, իմ ետեւէս Լիաօեանկ եկաւ և պատմեց թէ Ճաբոնցիք միշտ առաջ կը քալեն։ Ռուսական խորտակեցները սոսկալի մութ գիշերուան մէջ երկաթուղին պաշտպանող ռուս զինուորներուն հետ միացած կրակ կ'ընէին յարձակող Ճաբոնցիներուն վրայ։ Արեւմտեան կողմը ամբողջ գիւղ մը կ'այրի։ Հրացանի գնդակ մը Ռուս թղթակցի մը մէկ կողմէն մտաւ միւս կողմէն դուրս եկաւ։ Խիստ մութ գիշերուան մէջ Ճաբոնցիք նոր օգնական զօրքեր ստացան։ Օգոստոս 31ի առաւօտուն նորէն յարձակեցան ռուսական թեւին վրայ երկաթուղիին աջակողմը. այս յարձակման կը մասնակցէին երկու ճաբոնական զօրաբաժիններ։ Երբ կէս գիշերէն երկու ժամ անցնելէ վերջ լուսինը երեւցաւ, և երկու ճաբոնական գունդեր մէջտեղ ելան, ռուս մարտկոցները և բոլոր զօրագունդերը անոնց վրայ կեդրոնացուցին իրենց կրակը։ Ճաբոնցիք արագ արագ ետ քաշուեցան։ Առաւօտեան ժամը վեցին հարաւէն սկսաւ խիստ թնդանօթաձգութիւն մը, և ժամը 9ին ռուսական օդապարիկ մը վերէն դիտեց Ճաբոնցիներուն աջ թեւին շարժումը։ Ճաբոնցիք վերէն ռումբ տեղացուցին օդապարիկին վրայ։

** Բեթերսպուրկէն հետեւեալը կը հեռագրեն Նայէ Ֆրայէ Բրեսէի.— Զարը չատ նեղացած է ծովակալ Իւխան Ուխթոմսքիի ընթացքէն, որ ծովակալ Վիթէօֆթի սպանութենէն վերջ Բորթ Արթուրի նաւատորմին հրամատարութիւնը ստանձնած էր։ Ինչպէս յայտնի է, Ուխթոմսքիի հրաման տրուած էր ամէն պարագայի մէջ միանալ Վլատիվոսթոքի նաւախումբին հետ։ Հրամանը սա՛ էր.— «Ի՞նչ գնով ալ որ ըլլայ, պէտք է միանալ։» Բայց փոխանակ ասոր՝ Ուխթոմսքի Բորթ Արթուր դարձաւ։ Հետեւաբար իր ծովակալութենէ հրաժարեցումը մօտալուտ է, և իրեն պիտի յաջորդէ Պայեանի հրամատար առաջին կարգի նաւապետ Բօպէրթ Վիրէն։ Արդէն Զարը իր այս որոշումը հաղորդեր է ծովակալին, և օրէ օր ծովային պաշտօնաթերթին մէջ պաշտօնական զեկոյցին կը սպասուի։ Վիրէնի հրաման պիտի տրուի անգամ մը եւս Բորթ Արթուրէն դուրս հանել ռուս նաւատորմին մնացեալ մասը, անգամ մը եւս փորձելու համար Վլատիվոսթոքի նաւախումբին հետ միանալը։ Ծովակալ Սքրիտլովի հէյկին ալ կատրած է Բեթերսպուրկի մէջ։ Զարը չատ զարմացեր է որ Գեհաժառանգին ծննդեան առթիւ ծովակալ Սքրիտլով Վլատիվոսթոքէն զարկեր է իր շնորհաւորական հեռագիրը, փոխանակ նոյն պահուն ծովու վրայ գտնուելու և ծովային կռիւներուն անձամբ մասնակցելու։ «Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ, յայտարարեց Ն. Վեհափառութիւն, Սքրիտլով դուրս ելած չէ, երկու նաւախումբերուն միացումին ալիսաեելու համար։» Նաւատորմին սպաներուն չատ մը պատուանշաններ տրուեցան, բայց Սքրիտլով ասոր համար պարապ ելլա՞ , մինչդեռ Վլատիվոսթոքի նաւախումբին հրամատար ծովակալ Եէսէն պատուանշան ստացաւ։

** Փոխադրութիւնները Լիաօեանկէն Մուքտէն սոսկալի դժուարութիւններու մէջ կատարուեր են։ Ճամբաները ճահիճներու փոխուած էին։ Սապաները ստիպուեր են քաշել զանոնք, և հարկ եղեր է մէկ քանին քակել որովհետեւ թնդանօթին անիւները անկարելի եղեր է ցեխէն ազատել։ Լիաօեանկէն կարելի էր պարզ աչքով տեսնել բոլոր մօտակայ լեռները՝ որոնք կը լուսաւորուէին ռուսական թնդանօթներուն անընդհատ շողիւններէն և ճաբոնական ռումբերուն պայթիւնէն։ Մինչդարձեալ չարունակ ելեկտրական լիման մէջ էր։ Եթէ քսանչորս ժամ չարունակուէր այս ճակատամարտը, 50,000 հոգի դիտապատ պիտի իյնային։ Կռիւին միջոցին ռուս զօրավար մը դիտել տուաւ թէ Պէլիֆոռի ամբողջ պաշարման միջոցին Դերմանացիք 30,000 ռումբ միայն տեղացին, մինչդեռ մէ՛կ օրուան մէջ միայն Ճաբոնցիք և Ռուսք 100,000 ռումբ տեղացուցին։

** Զինական կառավարութիւնը հրաման ղրկեց Մա զօրավարին որ չէզոքութեան օրէնքը յարգելով թոյլ չտայ որ Ռուսք չինական սահմանը անցնին իրենց նահանջի միջոցին։ Ճաբոնի թերթերը կը յայտարարեն թէ Բորթ Արթուրի և Լիաօեանկի առումէն վերջ օտարին միջնորդութեամբ պատերազմը վերջանալիք չունի, ուստի կը յորդորեն Ճաբոնցիները որ պատրաստ ըլլան երկար և դժուարին պատերազմի մը, թէեւ, կ'ըսեն, Ճաբոնի վերջնական յաղթութեան վրայ տարակոյս չկայ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՖՐՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՈՔԻՈ, Սեպտ. 3. (Պատասխանական).—Մարէշալ Օեամա հետեւեալը կը տեղեկագրէ.— Մեր աջ կողմն և մեր կեդրոնին առջեւ գտնուող թշնամին ամսոյս 2ին չարունակեց նահանջել Թայցէ հօ գետին աջ եզերքին վրայ, բայց Լիաօեանկի հարաւային ու հիւսիս—արեւմտեան կողմերու ամրութիւնները գրաւող իր ոյժերը իրենց դիրքերէն չհեռացան։ Մեր բանակները կը շարունակեն յարձակիլ։ Մեր աջ կողը ամսոյս 2ին գրաւեց Հէյնկդայի արեւմտեան բլուրներուն մէկ մասը։ Ամսոյս 3ի առաւօտ յաղթուած թշնամիին մնացեալ մասը դեռ փորձեց դիմադրութիւն մը ընել։ Մեր կեդրոնը և ձախ թեւը անոր վրայ կը յարձակին։

ԹՈՔԻՈ, Սեպտ. 4. (Պատասխանական) —Մարէշալ Օեամա կը հեռագրէ.— Ռուսերը Շբ. օր. հրկիզեցին զինուորական մթերանոցները՝ Լիաօեանկի կայարանին մօտ։ Զօր. Ռուրօքի զօրք թողուց Սաշնակոյի մօտ մեր աջ կողը պաշտպանելու նպատակաւ, և ՝ինք չարժում մը ըրաւ դէպի արեւմուտք, երկաթուղիին հանելու. և Լիաօեանկի ետին անցնելու համար. Մեր ձախ կողի և կեդրոնի բանակները տակաւին կը յարձակին Ռուսաց վրայ, Լիաօեանկի պարիսպներուն հարաւային ու արեւմտեան կողմը։

ԹՈՔԻՈ, (Պատասխանական)— Ճաբոնցիք այս առտու գրաւեցին Լիաօեանկը։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.—Զօր. Ռուրօքաթքին երէկուան թիւով կը հեռագրէ Զարին.— Մեր բանակին մեծագոյն մասը, Սիպերիական առաջին զօրաբանակն ալ ի միասին, պատրաստ կ'սպասէ երկաթուղիի մանագծին հարաւային կողմը. որ Եանթայի կայարանէն կը տանի մինչեւ համանուն հանքերը։ Ճաբոնցիք թէպէտ մեր զօրքերուն անմիջական մօտը կը գտնուէին, սակայն այսօր չատացան կայծակնէ թնդանօթ արձակելով բարձր խոտերու պաշտպանութեան ներքեւ։ Լիաօեանկի մէջ թողուած ռուս զօրքերը Թայցէ-հօ գետին աջ եզերքը կ'անցնին։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Ալեքսէվ, Ռէնէնքամպ, Կէրնկրոս և Ֆօք զօրավարները Բ. կարգի զօրավարութեան բարձրացան, ի վարձ իրենց քաջակորով ընթացքին։ Լինէվիչ բարձրացաւ հետեւակազօրաց զօրավարի աստիճանին և Զօր. Միչէնքօ ստացաւ ոսկեղէն ականաղարդ թուր մը։

ՍԱՑԵՈՆ.—Ռուսական Տիանա յանձնաժողովի հրամատարը Ռուսիոյ ծովային նախարարութենէն հրաման ստացաւ իր մարտանաւը զէնքնկեց ընելու։

ՎԻԵՆՆԱ.— Զօր. Սդաքէլկերկ, 25,000 զօրքով, պաշարուած է Լիաօեանկի արեւմտեան կողմը, նահանջելու և Զօր. Ռուրօքաթքինի հետ միանալու անկարող։ Կ'երեւի թէ ամբողջութեամբ անձնատուր պիտի ըլլայ։ Ռուսերը ահաւելի կորուստներ կրեցին Թայցէ Հօէն անցած պահուն։ Իրենց համար Պերեզինա դեռին համաչափ անցքն եղաւ այս (Նաբոլէոնեան Արշաւանքին ատեն։) Ռուրօքի Մուքտէնի երկաթուղիին կ'իյնէ։ Լիաօեանկ ինկաւ՝ երբ Ռուրօքի յաջողեցաւ Թայցէ Հօ գետէն անցնիլ, և մտնել Լիաօեանկի և Մուքտէնի միջեւ։ Ճաբոնցիք կը հալածեն նահանջող Ռուսերը։ Ճաբոնական ամբողջ կորուստները 25,000 հոգի են՝ կ'ըսուի։

—Ճաբոնցիք ուժգնապէս վերսկսան Բորթ Արթուրի ռմբակոծումը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Պաշտօնապէս կը ծանուցուի գերման գահժառանգին նշանախօսութիւնը Սէսիլ դքսուհիին հետ, քոյր Մեքլեմպուրկ-Շվերինի մեծադուքս Ֆրիտրիխ Ֆրանց Դ.ի։ (Գահժառանգը 22 տարեկան է, իսկ դքսուհին՝ 18)։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թոքիոյէ կը հեռագրուի թէ կատաղի ճակատամարտէ մը վերջը, Ճաբոնցիք վերջնապէս գրաւեցին Լիաօեանկի քաղաքն ալ Սեպտ. 2ի առտուան ժամը 9ին ասենները։ Կը ծանուցուի թէ ճաբոնական բանակին ձախ թեւը և կեդրոնը իրենց յարձակողական շարժումը կը շարունակեն Ռուսերուն դէմ որոնք պատնէշներու մէջ ամրացած են Լիաօեանկի հարաւային և արեւմտեան կողմը։ Զօր. Սդաքէլկերկի սիպերիական առաջին զօրաբանակը որ 25,000 հոգիէ կը բաղկանար, և որուն նահանջի գիծը կտրած էին Ճաբոնցիք, կորսուած կը համարուի։

ՕՍԷՌ.—Վարչապետ Մ. Քօնպ այսօր կարեւոր ճառ մը արտասանեց Օսէռի մէջ, Մ. Վալտէք Ռուսօն ջերմապէս դրուատելէ ետքը, երկարօրէն բացատրեց այն պատճառները որոնք Վատիկանի հետ յարաբերութեանց խզում յառաջ բերին։ Յայտարարեց թէ եկեղեցիին և Պետութեան անմիջական բաժանման կուսակից է ինքը։ Ի վերջոյ ըսաւ թէ Խորհրդարանը բացուելուն պէս վիճաբանութեան պիտի ենթարկէ եկամուտի վրայ հաստատուած տուրքը։ և իր օրակարգին գլուխը պիտի դնէ գործաւորներու հանգստեան թոշակի օրինագիծը, և եկեղեցիին ու Պետութեան բաժանման խնդիրն ալ անմիջապէս անոնց պիտի հետեւի։

ՍԻՄԼԱ, Սեպտ. 1.—Անդրէ Հնդիկ արշաւախումբը ամսոյս 15ին պիտի մեկնի Լհասայէ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

5 Սեպտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	98 67
Բէժի (Tab. Turcs)	386 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	87 90
Երկաթուղի (Lots Turcs)	122 50
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	571 —
Թրանսվալ (Transvaal)	96 —

☛ Կարդալ Մահմուտ Փաշա, խ. ՖԷՍՔԵԱՆ դեղարանի ծանուցումը Դ. երեսը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԳԱՐԹԱԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի օր, Ս. Ատուածածնայ Ուրբաթէից առթիւ, Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն քարոզիչ Տ. Ներսէս Վ. Դանիէլեան Ս. պատարագ մատոյց Գարթալի եկեղեցիին մէջ։ Հաւատացեալներու խուռն բազմութիւն մը, որոնց մէջ առաւելակշիռ էին կիները, գեղկական վայելուչ արդուզարդով, լեցուցած էր եկեղեցին։ Երգեցողութիւնները կը վարէր Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ դպրապետ Երմոգ էֆ. Գուլումեան։ Դպրութեան պաշտօնը կը կատարէին Վարդ այտեր։ Փոքրիկ սիրուն Օրիորդներ, որոնց հրեշտակային անուշ ձայնը թիւռ կուտար հաւատացեալ հոգիներուն։ Քարոզիչ Հայր Սուրբը «Օրհնեալ ես դուն կանայս» ընտրանին վրայ կէս ժամու չափ խօսեցաւ։

«Ս. Կոյս. Մարիամ, ըսաւ, երբ այցելութեան կ'երթայ իր ազգական Եղիսաբէթին, այս վերջինը, Ս. Հոգիէն ներշնչուած, կ'ըսէ Մարիամին, «Դուն կիներու մէջ օրհնեալ ես, քու որովայնիդ պտուղն ալ օրհնեալ է»։ Եւ իրօք Կոյս Մարիամը կ'ըլլայ ամէնէն օրհնեալ մայրը։ Իր որդին Յիսուս հաշտութեան միջնորդը կ'ըլլայ Աստուծոյ ու մարդոց միջեւ։ Ան կը բերէ երկնքի խաղաղութիւնը երկրի վրայ, մարդոց սառ սիրտը իր սիրովը կը տաքցնէ ու կը կապէ Աստուծոյ սիրտին հետ։ Մայրերը պէտք է որ Ս. Կոյս Մարիամին արքայութիւն կեանքը իրենց տիպար ու օրինակ ունենալով աշխատին որ իրենք ալ ըլլան օրհնեալ կիներ ու ծնունդ տան բարի, աղնիւ ու օգտակար զաւակներու։ Մայրերը պէտք է ըլլան ընտանեկան յարկին օրհնութիւնը, տան պահապան հրեշտակը, սէրը, խաղաղութիւնը։ Մայրերուն պաշտօնը վսեմ է, մանուկ մարդկութեան կեանքը անոնց ափին մէջն է։ Մօր մը սիրտը կրնայ բաղդատուիլ աշխարհի մեծութիւններուն, աշխարհի գեղեցկութիւններուն հետ։ Անիկա անհուն տիեզերք մըն է ուսկից կը ճառագայթէ անսահման սիրոյ կեանքում ճառագայթը»։

Քարոզիչ Հայր Սուրբը յորդորեց մայրերն որ դաստիարակեն իրենց զաւակները, եթէ կ'ուզեն ունենալ բարի, աղնիւ, օգտակար զաւակներ և եթէ կը փափաքին Կոյս Մարիամին պէս՝ ըլլալ օրհնեալ մայրեր։

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը Տ. Ներսէս վարդապետ առաջնորդուեցաւ Թաղ. Խորհրդարանը, ուր պատուասիրութիւններ եղան։ Կէս օրէն վերջ տեղի ունեցաւ Պեզճեան Մանկապարտէզի հանդէսը։ Դպրոցը, որ եկեղեցիին պարտէզը կը գտնուի, միայարկ շէնք մըն է, օդասուն և լայնանիստ։ Ունի նախակրթարան մը 28 երկսեռ աշակերտներով և մանկապարտէզ մը, որուն 65 սաները յանձնուած են Տիկին Եպրաքսէ Դաբաղճեանի խնամոց որ տեղացի օգնական վարժուհիի մը աջակցութեամբ յաջողապէս կը վարէ մանկապարտէզը և փոքրիկներուն կ'աւանդէ ո՛չ միայն նախակրթութեան տարերքը, այլ նաև ձեռագործական աշխատութիւններու կը վարժեցնէ զանոնք։ Վարժարանին ամսական ելմտացոյցն է 9 ոսկի, որուն 333 ղրուշը Գումգաբուի Մայր եկեղեցիին Թաղ. Խորհուրդը կը վճարէ ի հաշիւ Պէշճեան կտակի, 105ը կառավարական նպաստ է, որ կը շնորհուի Մարտէն ի վեր, 200 ղ.ը կը հայթայթուի թաղակէ, 80ը գանձանակէն և մնացեալը կը հոգայ թաղային մնուկը։ Վարժարանը ունի ներքին կանոնագիր մը, 70 տարի առաջ խմբագրուած, որ այն ատենի կրթական հայեացքներուն վրայ հետաքրքրաշարժ գաղափար մը կուտայ։ Այս կանոնագիրը կը տրամադրէ որ Դպրատունին միւթէվէլլիին թէֆթէրեովը միայն կարելի է վարժարանը այցելել ևն.։ Նաև առողջապահական պատուէրներ կուտայ և աշակերտներուն օրական զբաղումները կը սահմանէ։

Մանկապարտէզի հանդէսը տեւեց իբր 1/2 ժամ։ Կը նախագահէր Տ. Ներսէս Վ. Դանիէլեան։ Ներկայ էին տեղւոյն Տ. Մուշեղ քահանան, Թաղ. Խորհրդոյ անդամները, տեղւոյն թաղականին բժիշկ Տքդ. Թէրզեան էֆ., որ վարժարանին հոգաբարձուն է, ուսուցիչներ, ուսուցչուհիներ և մամլոյ ներկայացուցիչներ։ Բազմութիւնն այնքան շատ էր որ փոքրիկները պարտաւորուեցան շատ նեղ շրջանակի մը մէջ ամփոփել իրենց մարզանքներն ու խաղերը, որոնք ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառեցին։ Մանկապարտէզին այս տարի ունէր 7 շրջանաւարտ։—Աղաւնի Արմենակեան, Աղաւնի Գաբրիէլեան, Պերճուհի Թերզեան, Հռիփսիմէ Յակոբեան, Շ. Մըկրտչեան, Էլպիս Կարապետեան և Արուսեակ Միքայէլեան Օրիորդները, որոնք ձերմակ զգեստներ հագած, եկան իրենց աւարտական թզուերը (!) արտասանելու։ Մէկէն իր իրագիտական հմտութիւնը յայտնեց, միւսը իր չափազէտի կարողութիւնը և մէկն ալ ընթերցանութեան մէջ իր արժանիքն ի յայտ բերաւ։ Մանզուումէի մէկ յօդուածը բարձրաձայն կարդալով։ Այս Օրիորդները ծափերու մէջ ստացան իրենց վկայականները, որոնց շնորհիւ պիտի կրնան նախակրթարան մտնել։ Հանդէսը փակուեցաւ Նախագահ Հօր օրհնութիւնովը։ Ներկայք իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին վարիչ մանկավարժուհի Տիկին Եպրաքսէ Դաբաղճեանի որուն երկամեայ աշխատութիւնները արդէն գնահատուած են թաղացիներուն կողմէ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը Պարիզքարան հասած տեղեկութիւններէ իմանալով որ Տրապիզոնի առաջնորդական ընտրութեան կատարումը յետաձգուած է տեղական Գաւառ. ժողովին կողմէ, յանձնարարեց Տրապիզոնի Առաջն. Տեղապահին որ անմիջապէս ընտրութեան ձեռնարկէ, և այս մտօք պէտք եղած յորդորները ուղղեց նաեւ տեղւոյն Կրօն. և Քաղ. Ժողովներուն։

ՎԱՂԸ Խառն Ժողովը պիտի գումարուի Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ։

ՊԱՑԱԶԻՏԻ Առաջն. Տեղապտ Տ. Էմմանուէլ վրդ. Պալեան Վիճակին եկեղ. և կրթ. գործոց վրայ կարդ մը տեղեկութիւններ տուած ըլլալով, Ս. Պատրիարքը քաջալերական և գոհունակութեան գիր մը ղրկեց Առաջն. Տեղապահին։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Առաջնորդը հաղորդած ըլլալով Պատրիարքարանի տեղւոյն Տնտես. և Ուսումն. Խորհուրդներուն վերակազմութիւը, Ս. Պատրիարք Հայրը յանձնարարեց Տ. Արշաւիրի Սրբազանին օրինաւորութեան սահմանին մէջ վարել տալ նոյն Խորհուրդներուն գործառնութիւնները։

ԳԱԼՈՒՍՏ Էֆ. ԿԻՒԼԷՆԿԵԱՆ գումար մը նուիրած ըլլալով Կեսարիոյ Ժառանգաւորաց վարժարանին, Առաջնորդ Տ. Տրդատ եպիսկ. շնորհակալութեան գիր մը յղած է նուիրատուին։

ՋՈՒՆԴԵԱՆ ԿՏԱԿԻՆ համաձայն Եւրոպական Համալսարան մը ղրկուելիք ուսանողը, Պ. Երուսաղ Նազարեան, Բաղէշցի է, աղքատիկ ծնողաց զաւակ կեդրոնական վարժարանի այս տարուան շրջանաւարտներէն։ Պ. Նազարեան մեքենագիտութիւն պիտի սովրի Ֆրանսայի մէջ և կտակին համայն, իր ուսանողական շրջանին, տարեկան 2000 ֆրանք պիտի ստանայ իր ծախքերուն փոխարէն։

ԻԶՄԻՐԻ պատր. փոխանորդ Տ. Դանիէլ վրդ. Յակոբեան. ընկերակցութեամբ Պէյրութի նախորդ հովիւ Տ. Ներսէս վրդ. Խապտեանի — որ շաբաթէ մը ի վեր հոն կը գտնուի — Տ. Յովհաննէս աւագ քհնյ. Մինասեանի, Տնտես. Խորհրդոյ ատենապետ Կարապետ էֆ. Ազնաւորեանի, Յակոբեան էֆ. Պալըքճեանի, առաջնորդարանի գործակատարին, դիւանապետին ու երգեցիկ սաներու, Կայս. Գոհակալութեան տարեդարձին օրը կառավարական ապարանքը գնաց կառքերով։ Հոն երգեցիկ մանուկները իրենց ուսուցչին Մաքսուտ էֆ. Փափազեանի առաջնորդութեամբ, Վեհ. Սուլթանին ձօնեալ երգեր երգեցին։ Ապա աշակերտներէն մին բանախօսութիւն մը արտասանեց թուրքերէն լեզուաւ, մաղթանքներ ընելով Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար։ Այս բանախօսութիւնը գոհութիւն պատճառեց Բեամիլ փաշայի որ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց։ Պատր. փոխանորդ հայրն ալ այս բարեդէպ առթիւ Ն. Բարձրութեան՝ իր հօտին հաւատարմական զգացումները յայտնեց։ Եղած պատուասիրութիւններէ ետք, պատր. փոխանորդ հայրը և իր հետեւորդները հրաժեշտ առնելով Վսեմ. Կուսակալէն վերադարձան առաջնորդարան։ Գիշերը առաջնորդարանի մեծ դուռը ու ներսը դրշազարդուած ու ակնախիզ կերպով լուսաղարդուած էին։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Ս. Ատուածածին եկեղեցիին ուսանողութիւնը ըլլալով, անցեալ կիրակի, Վերափոխման տօնը հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ։ Մերձակայ գիւղերէն ալ բաւական ուխտաւորներ եկած էին։ Առաջնորդ Տ. Յովհաննէս Արշարունի Սրբազան որ երկու ամսուան օգափոխութիւնը բաւ համարելով վերադարձած էր Պոլսէն, պատարագեց և կարճ քարոզ մըն ալ խօսեցաւ։ Քարոզը վերջացուց Վեհ. Սուլթանին կենաց բարեմաղթութիւններ ընելով։ Վեհ. Սուլթանին Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ հինգշաբթի առաւ., ժամը երկու քին հայոց եկեղեցին յատկապէս լուսազարդուած էր։ Գեղեցկանկան աղօթքներ կարդացուեցան Վեհ. Սուլթանին թանկագին կենաց համար և երկսեռ խուռն բազմութիւնն ալ ամէններով մասնակցեցաւ։ Հայ երեւելիները իրենց պաշտօնական համազգեստով ներկայ էին, որոնք աղօթքէն վերջը Ս. առաջնորդին հետ մէկտեղ թաղապետական պաշտօնատունը երթալով ներկայացան Վսեմ. Կուսակալ Բէյին Միւմթազ պէյի և իրենց ջերմ շնորհաւորութիւնները յայտնեցին։ Եկեղեցիին դուռը և Առաջնորդարանը շքեղապէս լուսազարդուած էին գիշերը։

ՍՏՈՅԳ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ կէսարի Փաշայի մէջ լեզուաբանական գիշերօթիկ և ցորեկեայ երկսեռ վարժարան մը պիտի բացուի լաւագոյն կարգադրութիւններով և ուսուցչական ընտիր խումբով մը։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Աղքատախնամը իր շնորհակալիքը կը յայտնէ Երեւում էֆ. Փափազեանի որ նոյն Աղքատախնամին նուիրած է 100 օխա հաց, ձեռամբ Մելքոն էֆ. Մինասեանի։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

Մէկ երկու հարցում ուղղել կ'ուզեմ այս անգամ և կը յուսամ թէ ձեր թերթին միջոցաւ պիտի կրնամ գոհացում տալ անձին։

1. Քահանայ մը երբ դատապարտելի արարքի մը մէջ կը գտնուի, կրնայ ապաւաւորութիւն ընել պատարագի առեն։

2. Երբ տեղ մը կրօնական ժողով ըլլայ, այն տեղի կրօնականաց վերաբերեալ գործերը ո՞ր ժողովը կրնայ նայիլ։

3. Եկեղեցւոյ պահարանին մէջ սիկառ գործածող, ճաղող և խաղ իսկ խաղացող և չարական կարդալու ատեն գլխարկին ծուռ դրած դպիրներուն խրախնք տալ ուզող անձանց պէ՞տք է դպրութիւն ընել տալ թէ ոչ։

Պրուսա ԼԵՒՈՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ, Մեծ. Սահակ էֆ. Խանճեան երրորդ անգամ ըլլալով 322 1/2 ղրուշի գումար մը յանձնած է գրասենեակս, իբր հացագին վասն ներկայ տարւոյ և զոր հանգանակած է հետեւեալ բարեսէր ազգայիններէն.— Գումար նախորդ ցուցակց 870, Տիկին Երմոն Կ. Սէֆէրեան 60, Տիկին Արտէմ Տ. Էգնատեան 47 1/2, Տեարք Դալուստ Մուրատեան, Կարապետ Բայիսեան, Սեդրակ Մալըմեան, Պօղոս Բայիսեան 20ական ղրուշ։ Տիկին Հռիփսիմէ Գառնակերեան, Օր. Յուլիանէ Ն. Սարգիսեան, Տեարք Արմենակ Շալճեան, Խոսրով Թորոսեան, Մարտիկ Գրիգորեան, Յակոբ Պառաւեան, Մ. Շահին Յարութիւնեան 10ական։ Տեարք Անտոն Գալֆաեան, Խաչիկ Գէորգ Համասիկեան, Խաչիկ Գրիգորեան, Միհրան Ճրաուսնեան, Միհրան Զինէկճեան, Մկրտիչ Նիկ. Յակոբեան, Յակոբ Ղ. Համասիկեան, Սիմոն Միրանեան, Ստեփան Հալաճեան, Վահրամ Աղարթմանեան, Տիգրան Բարունակեան, Տիգրան Գալաճեան, Տիրան Յակոբեան էֆէնտիներ՝ Ցակոն։

Ընդհ. գումար 1192 1/2 ղրուշ։

(ԿՆԻՔ)

Փիլիպոս էֆ. Շամլեան, Տէր և Տիկին Յովհաննէս էֆ. Մելիքշահեան, Յակոբ և Շաւարշ էֆէնտիք Մելիքշահեան ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ՄԵԾ. ՀԱՅԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ՇԱՄԼԵԱՆԻ

(Գաղատիոյ Ճահանգին Կայս. Անձնական Դահձուն եւ Ընդհ. Պարտուց Վարչութեան իրաւագէտ խորհրդական)

որ յետ սակաւօրեայ հիւանդութեան հանգեաւ ի Տէր, անմխիթար սուգի մէջ թողլով իր մօրեղբայրը, քոյրը, քեռայրը, քեռորդիքը և Նահապետեան ու Շամլեան գերդաստանը։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, Երեքշաբթի, ժամը 5ին (Ը.Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին և անտի պիտի փոխադրուի Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունը։

Կ. Պոլիս, 23 Օգոստոս

Ծան.— Մահազդ չընդունողներէն կը խնդրուի զայս իբր այն նկատել։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՏԻՒՐ ԳԵՂԱՄ Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ.— Երկու անգամ է նամակ կը ղրկէք մեզի հինգ սանդիմի դրոշմ միայն փակցնելով փոխանակ 25ի և մենք կը ստիպուինք տուգանք վճարել հոս։ Իւրաքանչիւրին Չական ղ.էն, 4 ղ. վճարած ենք ցարդ։ Ո՛չ միայն դուք, այլ մենք ալ կը զարմանանք թէ Մանզումէն ինչո՞ւ ուրիշներուն կանոնաւորաբար կ'երթայ հոդ և ձերինը չի գար։ Պատճառը հոդ տեղի նամակատունէն փնտռեցէք։ Քառթի համար ձեր ղրկած 2 ղ.ը, վճարեցինք ձեր առաջին նամակին իբր տուգանք։ Ուրեմն 2 ղ. եւս կ'ուզենք։

Հ. Ք.— Եթէ կը կարդէք որ «գրամ պիտի ղրկի, պիտի ղրկեմ, պիտի ղրկեր»ը խնայեցնով ձեր օրական ստացած 45 օրինակ թերթերուն փոխարժէքը վճարած կ'ըլլաք, չատ կը սխալիք։ Համբերութիւնն ալ չափ մը ունի վերջապէս, և Թօշիլի դրամատունն ալ չի կրնար դիմանալ ասանկ առուտուրի մը։ Վստահ ենք որ չէք սիպեր մեզ դադրեցնելու թերթերու առաքումը, զոր արդէն մտադրած ենք, եթէ այս չարթու չտանանք մեր ամբողջ պահանջը։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆՔ

ԱՐԱՄ.— Որդի Տէր և Տիկին Ղազարոս էֆ. Զպլաքեանի։ Մկրտուած Գատրգիւղի Ս. Թադեւոս եկեղեցին, Կնքահայրութեամբ Մինրդատ Պոյաճեանի։

ՆՇԱՆԱԿՕՏՈՒԹԻՒՆ

ՊՕՂՈՍ ԳԱՓԱԶԵԱՆ
ԶԱՐԳՈՒՀԻ ԹԱԳՈՒՈՐԵԱՆ
ԽՕՍԵՑԵԱԼՔ

ՄԱՀ

Իւնիայի Հայ եկեղեցական դասակարգէն Տ. Մարտիրոս սարկաւագ Բարսեղեան օգոստոս 9ին վաճանեցաւ կողցաւէ։

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Քէնդրէրը սանճաղը միւթէսարէֆլիքընա՝ Քէրպէլա սանճաղը միւթէսարէֆլիքընան միւնֆասըլ սատ. Ռէշիտ բաշա թային պուլրուլմուշ տը։

Թօգատ սանճաղը միւթէսարէֆ մուավինլիկինէ՝ Շարքէոյ գայմագամը էսպագը Անասթաս էֆ. թային պուլրուլմուշ տը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ-ՄԱԱՆ ԳԻԾԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԲԱՐՁՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐ
ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՏՕՆԱՏԻՐԷՆ

ՊԷՐՈՒԹ, 23 Օգոստոս
Երկուշաբթի

Պէրութի երեւելիներէն հաճի Մուհիտին Պէհիմ էֆէնտի, այս ցորեկ շքեղ հացկերոյթ մը տուաւ Բարձր Պատուիրակութեան և իր հետեւորդներուն։ Ներկայ էին նաև կուսակալ Խալիլ փաշա և Հիճազի երկաթուղիին Տեսուչ Քեազիմ փաշա։ Սեղանին վրայ Մուհիտին էֆ.ի որդին Ապտիւրրահման Պէհիմ էֆ. պերճ ճառ մը խօսեցաւ արարերէն լեզուով, և յիշատակելով Կայս. մեծագործութիւնը գիծին յաջողութեան առթիւ, ըսաւ թէ քիչ ժամանակէն կ'աւարտի նաև մնացեալ մասը։ յետոյ հանդիսաւոր մաղթանքներ ըրաւ որուն մասնակցեցան ներկաները բուռն ծափահարութիւններով։ Գիշերը, կուսակալ փաշային պարտէզին մէջ ճոխ սեղան մը սարքուած էր, որու միջոցին նուագախումբը ընտիր կտորներ կը զարնէր։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, նոր մարդահամար մը պիտի կատարուի։ Այս առթիւ Պոլսոյ մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ հսկելու համար նոր կատարուելիք մարդահամարին գործողութեանց։ Այդ յանձնաժողովին անդամներն են, Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին անդամ Խալիտ պէյ (Ցախագան), Պետական Խորհրդոյ Ելմտական ճիւղէն Մանասթիրլի Բիզա պէյ և Ազիզ պէյ, Օրէնսգիր ճիւղէն՝ Պէքիր Քեամի պէյ և Մարդահամարի Վարչութեան առաջին օգնական Նարլ պէյ։ Գաւառներու մէջ ալ յանձնաժողովներ պիտի կազմուին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Վիեննայէ կը հեռագրեն.— Պուլկար վարչապետ Մ. Բէթրով բացարձակապէս կը հերքէ թէ Պուլկարիա մտադիր է այս օրերս նոր փոխառութիւն մը կնքել։ Վարչապետը ուրբաթ օր Բարիզ հասաւ։ Շաբաթ օր Սոֆիա պիտի դառնար։ Ելմտական Նախարար Մ. Բայաքոֆ, որ Բարիզէն Սոֆիա դարձած էր, դարձեալ Բարիզ մեկնեցաւ։

—Պուլկարիա հրատարակեց իր մաքսային սակացոյցին նոր օրինագիծը, որ յուեւլումներ կը նշանակէ արդի սակացոյցին վրայ։ Արդի սակացոյցին համեմատ ցարդ հետեւեալ չափով կը գանձուին տուրքերը.— Շինութեան և ուրիշ փայտեր, իրենց արժէքին վրայ 0/0 8. փայտեայ առարկաներ 0/0 14. թուղթ և թուղթէ առարկաներ 0/0 14. կաշի և մարօքէն 0/0 16. լցացուած կանեփահատ 0/0 10, վուշի և կանեփի թելեր 0/0 10. գործարաններու և աշխատանոցներու մեքենաներ և գործիքներ 0/0 8 և կոշիկներու 100 քիլօկրամին համար 280 ֆրանք և այլն։—Իսկ նոր սակացոյցին մէջ հետեւեալ կերպով նշանակուած են տուրքերը, իւրաքանչիւր 100 քիլօկրամին համար.— Շինութեան փայտ, 50 ասանդիմ. փայտեայ նիւթեր, 10 ֆր., Լիւքսի փայտ՝ 100 ֆր. սովորական թուղթ՝ 12, նամակի թուղթ՝ 50, թուղթէ նիւթեր՝ 100, կօշիկի համար լացուած մորթեր՝ 100, կարուած կաշի՝ 350, թամբի կազմածներ 250, կառքերու փոկեր 200, կոշիկի ներքանի համար կարուած կաշիներ՝ 175, կանեփ՝ 10, վուշի թել՝ 45, կանեփի թել 50, կարի մեքենայ՝ 40, հորթի կաշիէ կոշիկներ՝ 250 և ուրիշ կաշիէ կոշիկներ 400 ֆր., միւս 100 քիլօին վրայ։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.— Աւստրիական դեսպան Պ. ոը Քալիչէ չաքաթ օր Ա. Թարգմանին հետ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը գնաց և տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յունաց Պատրիարքին հետ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Հոլանտական կառավարութիւնը Օրանժ Նասաս պատուանշանին սպայութեան խաչը տուաւ Պոլսոյ հոլանտական դեսպան Ա. Թարգման և գործակատար Մ. Կարապետեանի, ի վարձ իր բարւոք և հաւատարմական ծառայութեանց։

— Կայս. Իրատէ մը արտօնեց Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանը, գործածել Շուէյտ-Նորվեկիոյ կառավարութեան նուիրած Բեւեռական Աստղ պատուանշանին մեծ խաչը։

ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ԼԷԶՈՒՆ.— Աթէնքի թերթերը գոհութեամբ կը գրեն թէ, օսմաններէն լեզուն մտցուած է էվէլբիտէսի զինուորական վարժարանին մէջ։ Դասատուին ընտրութիւնը չէ կատարուած դեռ։

ՀԱՊԷՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ պատզօր. Մաշալիա որ իր երկիրը կը դառնայ, Եգիպտոսի մէջ Հելլէն նկարիչի մը, Մ. Բրօքօրիսի չինել տուեր է իր մեծադիր իւղաներկ պատկերը և մտադիր է եղեր նոյն արուեստագէտը Հապէշիստան տանիլ, Մենելիք կայսեր ներկայացնելու համար։

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Թէհրանէն առջի օր եկած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պոլսոյ դեսպան իշխան Միրզա Բիզա Խան ստացած է զինուորական էն բարձր պատուանշանը և ամիջապէս ճամբայ պիտի ելլէ Պոլիս։

ԽՌՈՎԱՐԱՐ.— Վեհարեկ Աստանը վաւերացուց Եղեռնադատ Ատեանին այն վճիռը, որով իբրեւ խռովարար ամբաստանուած Մալիհ պին Թանին (ուսանող Նիպիներու վարժարանին) և Իպրահիմ Էտէմ (ոստիկանութենէ վտարուած) դատապարտուած են՝ առաջինը 4 և երկրորդը 3 տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ԿՈՑԵՐՐՈՒ ԵՒ ԽՈՒԼ ՀԱՄԲԵՐՈՒ վարժարանին համար Կայս. Իրատէ մը ազարակ մը շնորհեց։ Պետական պաշտօնեաներու յանձնեալ թոշակներուն 0/0 մէկն ալ պիտի յատկացուի իբր հասոյթ։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ մէջ այս տարի ալ երկրագործական և արհեստական ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպուի։

ՎԱՆԻ Պարկիրի գիւղախումբին կեդրոնը Կիւրզութ գիւղը փոխադրուեցաւ։

ԳՈՍՈՎԱՑԻ նահանգին ճարտարապետ անուանուեցաւ Սերովբէ էֆէնտի։

ԽԱՀՈՒԷՒ գիները, որոնք Յունիսին զգալապէս իջած էին, սկսան բարձրանալ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԷՅՎԷՅԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Կէյվէյէն հեռաւեալը կը գրեն մեզի, օգոստոս 21 թիւով.— Կէյվէյի էն բանուկ շուկային կեդրոնը գտնուող Պէքիր էֆէնտի խանէն այս գիշեր ժամը 6ին 7ին հրդեհ ծագեցաւ և կէս ժամու մէջ թէ՛ նոյն Խանը և թէ կղզիի ձեւով իրար կցուած 30ի չափ խանութներ մոխիր դարձան։ Շնորհիւ կառավարութեան հոգատար պաշտօնէից ձեռք առած միջոցներուն, կրակը բոլորովին իր տեղին մէջ սահմանափակելով ատոդ վտանգէ մը ազատուեցաւ ամբողջ քաղաքը։ 8 խանութներ միայն ապահովագրուած էին։ Ընդհ. վնասին գումարը կը հասնի 5000 ոսկի, իսկ ապահովագրութեան վնասը 1500 ոսկին չանցնիր։ Կէյվէյ Իզմիտի միւթէսարէֆութեան կարեւոր մէկ քաղաքն է որ նշանաւոր է իր պազարով (Եչ. օրերը)։ Իր արուարձաններն են, Միջաղիւղ, Էշմէ, Գընճըլար, Գուրտպէլէն և այլ ծանօթ գիւղերը։

ՍԻՐՈՑ ԿՐԱԿԸ.— Ո՛վ կըսէ թէ սէրը պարապ բան է։ Կիրակի օր, Եէնի Գաբուցի հայ օրիորդ մը իր սիրտին կրակը մարել ուզեց ոչ թէ իրենց տան հորին ջուրովը կամ իր սիրահարին անուշ աչքերովը, այլ Ռոկելիւրի ծովին մէջ։ Թուրքերէն թերթերը կը պատմեն թէ այդ օրիորդը, Հերէսա Ի (Թէրէզա՞ արդեօք) որ աղջիկն է Եէնի գաբուի մի ոմն Յակոբ աղայի, կիրակի օր ինքզինքը ծովը նետեր է Ռունգաբաճի կամուրջէն, սիրոյ համար։ Բայց դեռ ուսելիք հաց ունի եղեր, որովհետեւ չուռով ազատեցին զայն և իր հօրը տունը ղրկեցին։

ՀՐԴԵՀ մը այրեց Էսիրնէի Քաֆէսա Գաբաւ թաղին մէջ երկու խանութ. ուրիշ չորս խանութներ ալ այրեցան Քըղըք թաղին մէջ։

ԱՐԿԱՆ.—Սիւքսէք Գալաբրմի կողմը, առջի գիշեր, պուչաքճը Պեարոսի խանութին վրայի սենեակէն իր Արթին անուն 5 տարու տղան փողոց իյնալով մեռաւ։

ԶՈՒԱՐԹ ՆԳԱՐԱՎԱՃԱՌԸ.— Գաբրգիւղէն կը գրեն մեզի.—Գուշ-Տիլիի զուարճախօս նպարավաճառ Պ. Յակոբ, առջի օր մէկ քանի ընկերներով զուարճանալու գացած էին մօտակայ պարտէզ մը։ Իրիկունը մեր նպարավաճառը գլուխը տաքցուցած երբ խանութ դարձաւ, իր սաղմոսերգութիւնը շարունակելու համար չիչ մը գլուխը տնկեց, օդի կարծելով։ Սակայն եկու տես որ սափկայ օդէն աւելի ազդու բան մըն էր... քարիւղ էր։ Նպարավաճառը այս զուարճութեան արկածէն չի յուսահատեցաւ ընաւ և մինչեւ կէս գիշեր զբօսցուց դրացիները։

«Ատամնարոյժ Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ»
Կարդալ Դ. երես

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 5 Սեպտ.— Բեթերսպուրգէ կը հեռագրեն թէ, Զարը օրշեր է երեք նոր զօրաբանակներ շարժման մէջ դնել, Ս. Արեւելք ղրկելու համար

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիոյէ կը հեռագրեն թէ 40 նոր զօրագունդեր մօտերս ճամբայ կ'ելլեն Ճաբոնէն, Բարթ Արթուր և Լիաօեանկ երթալու համար։

ԲԱՐԻԶ.— Ռուս զօրավար Պիլաէրլինկի և զօր. Քուրօքիի միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցած է, որուն արդիւնքը յայտնի չէ։

—Ճաբոնցիք իրենք իսկ կը հաստատեն թէ, իրենց վերջին յաղթանակը, մարդկային մեծամեծ զոհողութիւններով ձեռք բերուած է։

կարդալ չորրորդ երես
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ Գրատան ազդը

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

23/5 Սեպտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	94.09
Ամէնէն բարձր գինը	94.09
» վար գինը	93.35

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	121.87 1/2
Երէկուան բարձր գինը	122.12
» վար »	121.62
Քրէտիի Ֆոնսիէ էմիրսիէն Ա	281.—
» » » Բ	265.50
Քարափ	515.
Պանք Նաս. Կրէս.	424.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Ռէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	385.—
Անատօլ. երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.85
Օամ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.15

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օամ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.07
Անգլիական ոսկի	109.32
Ֆրանսական ոսկի	87.08
Քրիմից	51.05
Նոր մէթալիք	103.30
Բօլ	89.10
Բուպլի թղթադրամ	8.67
Լոնտոն 3 ամիս	110.17 1/2
Բարիզ »	22.68 3/4

ՊՐԱՆՋՈՒՄԷՒ ԹՎԵՐԹՕՆԷ 141

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ՎԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՈՒՇԳԱՒՈՒ — Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՄԷՇԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՁԱՍՆԱԿԸ

Այս կէտը աւելի լուսաբանելու համար, կրկին դարձաւ Պուաեէի, և միւս սատամսոտ կերպարանքով մը,

—Սպաննուած երիտասարդին երեսը դուք տեսաք, անանկ չէ՞, հարցուց։

—Այո՛, պատասխանեց գործաւորը ոգեւորութեամբ։

—Թղթապանակէն ելած լուսանկարն ալ ճիշդ այդ երիտասարդին պատկերը կը ներկայացնէր, անանկ չէ՞։

—Կատարելապէս։

—Ա՛խ, հեծեց պարոն Լիւսքոլ սրտի անբացատրելի անձկութեամբ մը, պէտք է ելլել այս անգութ առեղծուածին մէջէն...։

Ու ձեռքը գրպանը խօթելով կաշեայ գեղեցիկ թղթապանակ մը հանեց, որուն մէջ Լօրի մէկ լուսանկարա-յայտքարը կար։ Երբ Պուաեէ ակնարկ մը պատցուց անոր վրայ, զարմացական քացագանչութիւն մը արձակեց, և դէմքը ծանր երկիւղի մը արտայայտութիւնը առնելով,

—Կը ցաւիմ հաստատելու որ, ըսաւ, այս լուսանկարն ալ թղթապանակէն ելած լուսանկարին յար և նման է։

Աղնուական պարոնը գլուխը ձեռքերուն մէջ առաւ և աղեխարշ ձայնով մը,

—Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, գոչեց, զաւա՛կս սպաններ են... տուն քարքարեր են...։

Ու սկսաւ աղու մը պէս հեծկլտալ։

Տարաբախտ մարդուն բարձր հասակը մէկէն ի մէկ կքած էր կարծես, և աչքերուն խորը դառն վշտի մը նսեմ ճառագայթը կը խաղար։

Բոպէ մը ետքը ուշաբերեցաւ և հանդարտ ձայնով մը հրամայեց դռնապանին որ իր անձնական կառքը պատրաստել տայ փութով։

Պուաեէ, այս անմխիթար ցաւին առջեւ խորապէս յուզուած, հրաժեշտ առաւ պարոն Լիւսքոլէն, որ հինգ վայրկեան ետքը համբայ կ'ելլէր կառքով դէպի Կուդ տ'Օռ փողոց։

Կառքին մէջ պարոն Լիւսքոլի յուզումը աւելի՛ եւս հանդարտած կ'երեւէր։ Դժբախտ հայրը չէր ուզեր այլ եւս պատրանքի մը հեռանկարովը օրորուիլ։ Գործաւորը ճանչցած էր իր որդւոյն լուսանկարը։ Ուստի, յայտնի էր որ անդարմանելի աղէտ մը զարկած էր զիրենք։ Բայց ինչպէս եղած էր որ Էչօն Կուդ տ'Օռ փողոցի այդ սենեակին մէջգտնուածէր։ Ինչո՞ւ համար իր զաւակը փոխած էր իր անունը և Շառլ Շոլէ անունը առած էր։ Ահա այս հարցումները կը զբաղեցնէին չարունակ իր միտքը, և ամէն տեսակ հակասական մտածումներ իրարու կը բախէին իր ուղեղին մէջ։

—Ո՛չ, ո՛չ, կ'ըսէր ինքնիրեն, որչափ ալ միտք յոգնեցնեմ, չեմ կրնար լոյս մը սփռել այս ընդհանուր խաւարին մէջ։ Պէտք է միայն Աստուծոյ գթութեանը ապաւինիլ...։

Այս միջոցին կառքը մտաւ Ռիւլիէօ փողոցէն ներս։ Պարոն Լիւսքոլ, որ լուռ ու մունջ դուրս կը նայէր պատուհանէն, յանկարծ յիշեց Տոգթէօռ Ժէռվէն, որ այդ փողոցին մէջ կը բնակէր։ Մտքին մէջ գաղափար մը և սրտին մէջ ալ յոյս մը ծնաւ յանկարծ։ Ուզեց ծերունի բժիշկը հետ առնել, և, եթէ դեռ հնարը կայ, օգուտ քաղել անոր հեղինակաւոր ճարտարութենէն։ Իսկոյն կառքը կեցուց և դուրը զարնել տուաւ։

Տոգթէօռ Ժէռվէ, այդ պահուն, գիտական փորձերով կը զբաղէր իր աշխատանոցին մէջ։ Երբ դռնապանը լուր բերաւ իրեն թէ պարոն Էտուարտ Լիւսքոլ տեսակցիլ կ'ուզէր իրեն հետ, անապարեց դուրս ելլել, և նոյն իսկ իր աշխատանոցին մէջ ընդունեց իր հինաւուրց բարեկամը, որուն հետ երկար ատենէ ի վեր չէր տեսնուած։ Բայց անոր դէմքին կապարի տժգունութիւնն ու հագուստներուն խառնաշփոթ վիճակը սարսափեցուցին զինքը, և մտահոգ չեղոտով մը,

—Ինչ ունիք, սիրելիս, հարցուց, ինչո՞ւ գոյներդիդ նետեր է...։

—Ցարգելի՛ բարեկամս, պատասխանեց աղնուական պարոնը լրջութեամբ, երէկ գիշեր ես ու կինս ձեր վրայ խօսեցանք և յիշեցինք այն սրտագին բարիքները, որոնցմով երախտապարտ կը մնանք միշտ ձեր անձին։ Նոյն իսկ մտածելով որ երկար ատենէ ի վեր չէինք կրցած տեսնել ձեզ, որոշեցինք այցելութիւն մը տալ ձեզ և վայելել կրկին ձեր բարեկամութիւնը։ Երէկ, երբ այսպէս կը խորհրդածէինք, միտքերնուս անգամ չէր անցներ թէ այսօր, տխուր պարագայի մը առթիւ, ձեր թանկագին ազակցութեան պէտք պիտի ունենանք։

—Բայց ի՞նչ կայ, էտուա՛րտ, գոչեց բժիշկը յայտնի յուզումով մը անոր ձեռքերը բռնելով։ Ըսէ՛ք, չուտ ըսէ՛ք։

—Մեր զաւակը, Էչօն Լիւսքոլ, վրայ բերաւ թշուառ հայրը տրտմութեամբ, մարդասպանի մը դաշոյնին զոհ գնաց քիչ մը առաջ։ Ուստի, պիտի խնդրեմ որ չուտով հանիք և դարման մը տանիք այս դժբախտ կացութեան։

Տոգթէօռ Ժէռվէ, առանց բառ մը արտասանելու, անմիջապէս հանեց իր աշխատանոցին յատուկ շապիկը, գլխարկը դրաւ և երկուքը մէկտեղ կառք նստան։

Լիւսքոլ կառքին մէջ բժիշկին պատմեց ինչ որ Պուաեէէն իմացած էր, և յետոյ արտասուաթոր աչքերով գլուխը ծռեց կուրծքին վրայ։ Բժիշկը, որ ուշադրութեամբ մտիկ ըրած էր խնդրոյն բոլոր մանրամասնութիւնները, իսկոյն խօսք առնելով,

—Սիրելի՛ բարեկամս, ըսաւ, ինծի ամենեւին ճշմարիտ չերեւիր ա՛յն պարագան թէ թղթապանակէն ելած լուսանկարը և ձեր զաւակին կենդանագիրը կատարեալ նմանութիւնը եղած ըլլան Շառլ Շոլէ կոչուած անծանօթ երիտասարդի մը, որ տունի մը մէկ անկիւնը սպաննուած է։ Իրա՛ւ, ես ալ ձեզի պէս տարօրինակ կը գտնեմ ձեր անունը կրող թղթապանակի մը գոյութիւնը ճարին սենեակին մէջ, բայց երբեք չեմ կրնար հաւատալ թէ սպաննուող անձը ձեր զաւակը եղած ըլլայ իսկապէս...։

—Ա՛խ, հառաչեց դժբախտ հայրը բժիշկին ձեռքերը բռնելով, Աստուած լսէ ձեր ձայնը...։

(Շարունակելի)

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՕԼԵՁ ՍԿԻԻՏԱՐ

Աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճի յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 16ին։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները Գոլէճ կը սպասուին 14ին։ Հաստատութեան շէնքերը ծծումեցան կեդրոնական ջեռուցիչով մը, որ մեծապէս կը նպաստէ գիշերօթիկներու վիճակին հանգստաւէտութեան։ Ուրիշ բարւոքումներ ալ պիտի ըլլան տարւոյն ընթացքին մէջ։ Աւելի տեղեկութիւն ուզողներ դիմելու են Նամակով Գոլէճին նախագահին, կամ Սեպտ. 1էն ետքը անձամբ երթալու են Գոլէճ։ Կը խնդրուի նամակները ղրկել անգլիական նամակատան խնամքով։ 6—10

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄԱՐԴԱՐԵԱՆ ԴՐԱՏԱՆ

ԿԱԶՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՍ

ՆՈՐ ԱՃՈՎ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Պատ. Ուսումն. Խորհուրդի կրթական ծրագրի համաձայն պատրաստուած։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ—ԾԱԼԿՈՑ

«Մանուկներու Ա. Գիրքը» կամ «Հարպիկ քերական». զգուշացէք կեղծերէն։ 5 փարա

«Մարգրիտներ». տպագիր և ձեռագիր. կը սորվեցնէ կարդալ, գրել, երգել և այլն 50 փարա

«Մանուկներու Բ. Գիրքը». կը պարունակէ մտամարզական և իրագիտական վարժութիւնք և մաքուր հայերէն խօսելու զրուցարական նոր եղանակներ։ 60 փարա

«Մանկավարժական քերականութիւն» ման Ա. պատկերներու վրայ զբօսալի ոճով կը սորվեցնէ նախադասութիւնը, բառը, վանկը ևն. 50 փր.

«Մանկավարժական թուաբանութիւն» պատկերներով կը սորվեցնէ պզտիկներուն թուաբանութիւնը, կը յարմարի նաև տարրական Ա. տարիին։

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ

Ա. եւ Բ. Տարի

«Սիրուն զբօսարան». կը պարունակէ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առակներ, առածներ և բարոյալից փոքրիկ պատմութիւններ (խաղարգիր)։ 2 ղրուշ

«Զրուցարական նոր ընթերցարան» կամ «Մանուկներու Դ. գիրքը». կը բովանդակէ գեղեցիկ ու գողտրիկ ոտանաւորներ, բնագիտական, իրագիտական, աշխարհագրական կարեւոր գիտելիքներ, միտքը զարգացնող, սիրտը ազնուացնող պատմութիւններ ևն. 3 ղր.

«Արծաթմատենիկ». Ի՛ուսուցանէ 1. առողանութիւն։ 2. կը ճոխացնէ տղոց բառամթերքը. կը վարժեցնէ կարգացածնին պատմել ու յիշողութեամբ գրել։ 3 ղրուշ

«Մանկավարժական քերականութիւն» Բ. մաս, Ի՛ուսուցանէ իր անման ոճով քերականութեան ութը մասունք բանին 100 մեծ ու փոքր պատկերներու վրայ։ 100 փարա

«Իրագիտութեան դասեր», բազմապատկեր. կը բովանդակէ նախնական ծանօթութիւններ, բնագիտական, իրագիտական, աշխարհագրական կարեւոր գիտելիքներ, միտքը զարգացնող, սիրտը ազնուացնող պատմութիւններ ևն. 3 ղր.

«Մանկավարժական քերականութիւն» Բ. մաս, Ի՛ուսուցանէ իր անման ոճով քերականութեան ութը մասունք բանին 100 մեծ ու փոքր պատկերներու վրայ։ 100 փարա

«Իրագիտութեան դասեր», բազմապատկեր. կը բովանդակէ նախնական ծանօթութիւններ, բնագիտական, իրագիտական, աշխարհագրական կարեւոր գիտելիքներ, միտքը զարգացնող, սիրտը ազնուացնող պատմութիւններ ևն. 3 ղր.

«Աշխարհագրութիւն» պատկերազարդ նոր ոճով պատրաստուած Տ. Պօղոսեանէ 3 ղր.

«Թուաբանութիւն» համառօտ Տ. Պօղոսեանէ 5 ղր.

«Գեղեցիկ զբօսարան» տաճկախօս տղոց ընթերցանութեան միակ գիրքը, Ա. մաս 100 փարա

«Նախնական քրիստոնէական» Նարպէյի 60 փր.

«Մարմնամարզութիւն» առանց գործիքի 45 ձեւերու պատկերներով 5 ղր.

ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՑՔ,—Ա. եւ Բ. Տարի

«Ոսկեմատենիկ» հայ տղոց. գիրք մը արժէքնի իր անունին և կարեւոր ամէն հայ տղու, շատ անգամ տպուած, 4 ղր.

«Գոհարմատենիկ». կը պարունակէ բոլորովին նոր ոճով, նոր մեթոտով և նոր միտքով խմբագրուած բարոյական, նկարագրական, պատմական / տեղագրական ընտիր ու խնամեալ հատուածներ են. ևն. երկեռ վարժարաններու ուսանողներու ընթերցման արժանի լաւագոյն և պիտանագոյն դասագիրքը։ 5 ղրշ.

«Մանկավարժական քերականութիւն» Գ. մաս, դիւրանկարի մեթոտով կը սորվեցնէ քերականութիւնը, ցարդ աւանդուած եղանակներէն բոլորովին տարբեր. անոնք որ տեսած են այս գիրքը, գնահատած են անոր արժէքը 4 ղրշ.

«Հայերէն լեզու» կամ «Վարժութիւն Գրաբարի», Ռոպերդսընի դրութեամբ կ'ուսուցանէ գրաբարը, առանց նախապէս հոլովները ու բայերը ի բերան սորվելու։ 4 ղրշ.

«Օսմանեան Պատմութիւն», համառօտ. սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, կազմական ծրագրի համաձայն պատրաստեց Միքայէլ էֆ. Աշճեան, նոր տիպ 4 ղրշ.

«Գեղեցիկ զբօսարան» տաճկախօս տղոց կամ «Վարժութիւն Հայ խօսակցութեան և շարադրութեան» Բ. տարի 3 ղրուշ

«Բացատրութիւն ասնից և ծիրից». Ս. քհ. Փէշլիվանեան 5 ղրուշ

«Հիմունք բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի». Հոգի, Աստուած, Հաւատք. իւրաքանչիւր մասը 2 ղրշ.

Մայրենիշաքիթ սիմթէմ. Անգլերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տեսար 30 ղրշ.

Մայրենիշաքիթ սիմթէմ. Ֆրանսերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տեսար 30 ղրշ.

Գերմաներէն քերական հնչումներն հայ տառերով 2 ղրշ.

Կեդրոն՝ Տէմիրեան, Պօյաճեան և Փալագաշեան գիրքերու։

Դիմել Կ. Պոլիս, Մեռնան Փողոց թիւ 57 10—1

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԲԵՐԱ, ՍՈՒՏԷՐԱԶԻ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 4

(ԹՈՂԱՏԼԵԱՆ ՍՐՄԱԲԱՆԻ ԴԻՄԱՑԻ ՓՈՂՈՑԻՆ ՄԷՋ)

ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9ԷՆ 5 (Ը. Ե.)

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ 50—19

HUILE DE HOGG

ՀՕԿԻ ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂ

Հանրածանօթ են այն առողջապահիկ արդիւնքները զորս վատառողջ, անարիւն կամ կուրծքի հիւանդութիւն ունեցող անձերը կ'ստանան թարմ մորիւի լեարդէն հանուած իւղը գործածելով։ Այսու հանդերձ, կարեւոր արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար, անհրաժեշտ է որ այս իւղն ըլլայ՝ անարատ և ընտիր։ Աւելորդ է ըսել որ պէտք է զգուշանալ կեղծ կամ ստորին իւղերէ, որոնք փոխանակ գոհացուցիչ արդիւնքներ տալու, առողջութիւնը խանգարելու միայն կը ծառայեն։ Հօկի իւղը ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ անարատութեան և ազդեցութեան, որոնք անհրաժեշտ են հիւանդներուն։ Իր անժխտելի գերազանցութիւնը աւելի քան 50 տարիէ ի վեր ճանչցուած է ամբողջ աշխարհի բժիշկներուն կողմէ և վարձատրուած է բոլոր արուեստահանդէսներէն։ Հօկի իւղը եռանկիւնաձեւ շիշերով միայն կը ծախուի։ Արտաքին պահարանին վրայ պահանջեցէք գործարանատէրերու միութեան երաշխաւորութեան դրոշմը։

EMULSION HOGG

ԷՄԻԻԼՋԻՕՆ ՀՕԿ

ԿՐԱՑԻՆ ԵՒ ԱՂԱՑԻՆ ԻՐՕՖՈՍՖՈՐՈՎ ԵՒ ԿԻՍԷՔՐԻՆՈՎ

Մօրիւ ձկան իւղի գործածութիւնը դիւրացնելու համար անոնց որոնք զզուանք կ'զգան, — այսինքն տղոց և մանաւանդ յափահասներուն համար — Մ. Հօկ օշարակը շինած է իրեն յատուկ մորիւ ձկան անարատ իւղին, և կը ծախէ «Էմիւլզիօն հօկ» անունով։ Պատրաստութեան այս եղանակը շատ կը դիւրացնէ իւղին գործածութիւնը։ Էմիւլզիոն Հօկը, որ Հօկի իւղին բոլոր բարերար յատկութիւններն ունի, կիրի և աղի իրօֆոսֆիթով և կիսէբրինով խառնուած է։ Իր բաղադրութեան մէջ գտնուած նիւթերուն գերազանցութիւնը ուրիշ ամէն իւղէ նախընտրելի կրնէ զայն։ Հօկի մորիւ ձկան թարմ իւղն և Էմիւլզիոն հօկը եռանկիւնաձեւ շիշերով կը ծախուին ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ Արտաքին պահարանին վրայ պահանջել գործարանատէրերու միութեան երաշխաւորութեան դրոշմը։ Մեծաքանակ յանձնարարութիւններու համար դիմել Մ. Էտ. Մանիի, Ի Կ. Պոլիս։ 50—2

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

1. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Տեղագրական։ Տարրական Ա. և Բ. կարգերու համար. գին 2½ ղրուշ

2. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Ուսումնական։ Միջին Ա. և Բ. դասընթացքներու համար. Գին 4 ղրշ.

3. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Տնտեսական։ Բարձրագոյն Դասընթացքներու համար. Գին 6 ղրշ.

Հանրածանօթ հեղինակին այնքան գնահատուած սոյն դասագիրքերը՝ զորս պատրաստած է իւր մասնագիտական և ուսուցչական բազմամեայ փորձառութեամբ, և որ մէթոտի, նիւթերու դասաւորութեան և հրահանգիչ հարցաբաններու մասին անմրցելի են իրենց տեսակին մէջ, կը գտնուին բոլոր գրավաճառաց քով։

Կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, Զիւմպիւլիխան, Փափազեան Միհրան էֆ.ի գրատունը։

Վանատուն կանխիկ, զեղչ % 30 2—10

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՄԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻԵԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակն Բէրէքի Լիսճէ դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, երիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միեւ, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ամէն քսակի յարմար եւ ածան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծամասնակ բերել տալով զանոնք ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր ու դժուարահաճ անձինք անգամ գոհ կը բնան ԷՄՆԻԵԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամաշելի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են։ զեղչ չկայ բնաւ։ 40

ՌՕՊԷՐԴ ԳՕԼԷՁ

Վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 2/15ին։ Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը քաղաքացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանին մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներու առողջութեան, մարմնամարզներուն և խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ։ Մարմնամարզի նոր և գեղեցիկ մասնաւոր շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն։ Երկու տարիէ ի վեր բացուած է նաեւ փոքր տղոց յատուկ նոր շէնք մը, ուր կ'ընդունուին մինչեւ տասը տարեկան աշակերտներ։ 11—20

Տեղ եւ Տեսակ

ՕՈՒՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՇՏԷՐԵԱՆ

185 ՍԱՆԹԻՄԵԹՐ

ՕԳՏՈՒԵՑԷ՛Ք, ՕԳՏՈՒԵՑԷ՛Ք, ՏԻԿՆԱՑԻ ԵՒ ՏԵԱՐՔ

Եթէ կ'ուզէք ձեր դէմքին հրապոյրը աւելցնել, մազերնիդ ու պեխերնիդ խնամեցէք։ Եթէ կ'ուզէք մորթային զզուելի հիւանդութիւններէ խուսափիլ, գործածեցէք ԱՆՆԱ ՍԻԼՎԱԿԻ օծանելիք անուշահոտ իւղը՝ որ մազերը դարմանելու և արմատները զօրացնելու համար բոլոր Եւրոպոյ մէջ իբր միակ դեղ ընդունուած է։ Պեխերու և մորուքի աճումն ալ կը փութացնէ և կարճատեւ գործածութենէ մը վերջ կը շնորհէ անոնց արտասովոր առատութիւն և բնական փայլունութիւն։ Բայց ատոր մազերը ճերմկնալէ զերծ կը պահէ մինչեւ խոր ծերութիւն։ Ուստի իր դիւրամատչելի գնոյն և բաղադրիչի օգտակարութեանցը համար ջերմապէս կը յանձնարարուի յարգոյ հասարակութեան գործածել՝ Անննա Սիլվակի դեղը։ Գինն է 3 կտորին 27 ղրուշ։

Գլխաւոր կեդրոնատեղիին գրասենեակն է Սիրքէճի, Մուսալ խան թիւ 11—13, մասնաճիւղ՝ Օտուն-Գարու Սօղանճըլար թիւ 312։ Կը վաճառուին հետեւեալ Տեարց խանութները։

Արիս Կուկուեան՝ Սարիրլի, Պաղչէ Գարու։ Թարմասի Սանթրալ՝ Գուզկունճար։ Սուեփան Մաղմանեան՝ Գալաթասարայ Պաչի, 42։ Հերակլէս Տէվլէթեան՝ Դեղագործ Կալաթա Թրամուէյի կայարանը։ Ժորժ Լէթանտ՝ սափրիչ Կալաթա Սէրայի դիմացը։ Շէքէրճի Պարպա՝ Պէշիքթաշի կայարանը։ Թագոր Շահինօղլու՝ Իսկիւտար Ամէտիէ։ Միսաք Տավուտեան՝ շաքարագործ Մաքրիգիւղ։ Բերա Պէօյիւք Այնալը Զարչը Մազայարդար Մելքոն։ Գաւառներու համար պատուոյր ներկայացուցիչներ կը փնտուին։ 50—6 Ընդհանուր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ՝ ՀԱՅԿ ՓԱՓԱԶՕՂԼՈՒ

ԳԵՂԱՐԱՆ ԽԱՉԻԿ ՓԷՍՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 261 Մահմուտ Փաշա Պաշի, աղբիւրին կից 261

Սոյն բազմամեայ դեղարանը, այս անգամ նոր կազմակերպութիւն մը ստացած ըլլալով, Խաչիկ Ֆէսճեանի կողմանէ, քիչ առնուազն մէկ պատիւը ունեցաւ գնահատուիլ յարգոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով այս անգամ պէտքը կը զգայ իրեն ուղղութիւնը և նպատակը ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.— Գոհ ձգել իր յաճախորդները՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապահովման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանին սկզբունք՝ եղած են։

Բանակցած է Եւրոպական տան մը հետ՝ ամէն շաբթու պատուաստի թարմ քիւպեր (սաբ գալեմի) բերել տալու։

* * *

Ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն յիշենք մասնաւորապէս հանրածանօթ ԹԻՒՆԻ ԱԼԱՀՎԵՐՏԻ ԷՖ.՝ որ ամէն Գ.. Եշ. Շբ. օրերը ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանին մասնաւոր դարմանասրահը։

Ատամնաբոյժ Վռամապուհ էֆ. Թաշճեան եւս ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 5 սոյն Դեղարանը կը գտնուի և ակռայի հիւանդութիւնները կը դարմանէ, պատրաստելով նաեւ արհեստական նուրբ ակռաներ։

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ՈՒՆԻ ՆԱԵԻ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ 37

«ԼԱ ԲՕԼԱՐ»

ԱՊԱՀՈՎ ԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԻԼՊԱՕՅԻ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանկ
Պիլպաօյի Պանքան ի պահ դրուած զանազան արժեթղթերով	50,000,000
Վերադրեալ արժեթղթոց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,661,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական և հնդկական արժէթղթեր Անգղիոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար Ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ԲՕԼԱՐԻ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, և պատահած վնասները անմիջապէս և արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Բօլար» իր վճարմանց ատենագրած է ապահովագրական ախարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Է ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, Պոլիս Սուլթան Համամ, Բինթօ խան։ 6—50

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս, 21/3 Օգոստ. 1904

Տէր

Պատիւ ունինք ծանուցանել ձեզ թէ

ԲԱԲԱՍՕՐՈՒԼՕ ԵՒ ԼԷՈՆԴԻՏԷՍ

անունով մեր կազմած ընկերութիւնը համաձայնութեամբ լուծուած է 1904 Մայիս 6էն սկսեալ։ Շնորհակալ ըլլալով ձեզ այն վստահութեան համար, որով պատուեցիք մեզ, կը խնդրենք, Տէր, որ բարեհաճիք ընդունիլ մեր յարգանաց հաւատին։

Մ. ԲԱԲԱՍՕՐՈՒԼՕ
Ռ. Ռ. ԼԷՈՆԴԻՏԷՍ

Կ. Պոլիս, 21/3 Օգոստ. 1904

Տէր

Վերոյիշեալ շրջաբերականին համաձայն, պատիւ ունիմ ծանուցանել ձեզ որ իմ հաշուոյս համար կ'ստանձնեմ լուծեալ ընկերութեան գործերը

Ռ. Ռ. ԼԷՈՆԴԻՏԷՍ

անունով։

Ցուսալով որ պիտի հաճիք ձեր վրստահութեամբ պատուել զիս, և խնդրելով որ ուշադրութեան առնէք ստորագրութիւնս, ձեզ կը ներկայացնեմ, Տէր, խորին յարգանքներս։

3—1 (Ստոր.) Ռ. Ռ. ԼԷՈՆԴԻՏԷՍ

ՇԻՄԻԶԸՐԻ ԻՐԻՆՎԵՐՍԷԼ

CHEMISERIE UNIVERSELLE

399, Մեծ փողոց Բերայի, 399

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատան պատրաստ ապրանքին հայուելյարդարութիւնը վերջնապէս պիտի փակուի այս շաբթուն վերջը, ընկերութիւնը լուծուած ըլլալով։ Այս առթիւ, Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ փափաքելով ազատիլ իր յաճախորդները, որոնք արդէն շատ են, որոշած է արմատական փոփոխութիւններ ընել իր ապրանաց թէ՛ դիներուն թէ՛ ոճակին վրայ, այնպէս որ հասարակութիւնը ապագային ՇԻՄԻԶԸՐԻ ԻՐԻՆՎԷՐՍԷԼԻ մէջ պիտի գտնէ նախորդէն շատ աւելի չափաւոր գիներ և ճաշակաւոր ու ընտիր ապրանքներ։ Հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք գլխաւորապէս վաճառատան շապիկներուն վրայ, որոնք մեր քաղաքին ցուցադրուած շապիկներուն մէջ իրենք մինչեւ ցարդ են Աթենքի միջազգային արուեստահանդէսի ոսկի միսաքը։

ՔՕՍԹԱՖԻ ԼԷՈՆԴԻՏԷՍ 3—1

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈԼԷՁ

ԱՇՆԹԱՊ

Հաստատութիւնս ունի մէկէ մինչեւ եօթը տարի տեւող դասընթացքներ Քրիստոնէական Կրօնքի, Բնագիտութեան, Զգայագիտութեան, Կենսաբանութեան, Պատմութեան, Իմաստասիրութեան՝ Տնտեսագիտութեան, Օսմանեանի, Հայերէնի, Անգլերէնի, Ֆրանսերէնի, Նոր կտակարանի, Ցունարէնի և Երաժշտութեան։ Տարեթաղակն է 9 և 10 Օսմ. ոսկի։ Ցայսօր գիրներ կը ղրկուին ձրի, երբ խնդրուին Տնօրէնութենէն։ Ցառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպ. 14ին։ Բոլոր ուսանողները ներկայ գտնուելու են այդ օրը կամ այդ օրէն առաջ։ Նորեկ և «պայմանեալ» (միւս անգամ քննելի) ուսանողներ իրենց քննութիւններն աւարտելու են դասաւանդութիւնները չսկսած։ 4—10

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Գոլիս, Գանչէ Գարու, Պիր Պիր Զէքիյի դիմաց

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Ի՞ճաթիէ։ Տոզրամանը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 4—11 դիմել Գոլիս, Գանչէ Գարու, Պին-Պիր-Զէքիյին դիմաց։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ 19